

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΔΕ 701

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Διοίκηση Πράσινων Προμηθειών. Μελέτες περίπτωσης στην Ελλάδα.»

ΣΕΒΑΣΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΙΑΔΟΥ

A.M. 10800443

ΕΠΙΒΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Νικόλαος Ηρειώτης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1 Αειφορική-Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	6
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	11
2.1 Ιστορική ανάδρομη και διεθνής εμπειρία.....	14
3. ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ	16
3.1 Ανάγκη επιλογής πράσινης παραγωγικότητας και τεχνικές της.	18
4.ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ.....	20
5.ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ.....	22
5.1 Γενικά για τις Πράσινες Προμήθειες	22
5.2 Θεωρία και πρακτική	22
5.3 Προσεγγίσεις Πράσινων Προμηθειών & συμμόρφωση με υφιστάμενους κανονισμούς....	23
5.4 Φιλοσοφία, περιεχόμενο, τάσεις, κατευθύνσεις πράσινων προμηθειών & παραδείγματα ειδικών προϊόντων.	25
5.5 Παραδείγματα οικολογικής σήμανσης από αναγνωρισμένους φορείς είναι:.....	27
6.ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	29
6.1 Εισαγωγή.....	29
6.2 Θεσμικό πλαίσιο-πολιτικές και αποφάσεις	30
7.ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	32
7.1 Εισαγωγή.....	32
7.2. Οι Αρχές των Προμηθειών	34
7.3 Το Νομοθετικό Πλαίσιο	39
7.4 Η διαδικασία των Δημόσιων Συμβάσεων στην Ελλάδα	41
Αντικείμενο του σχεδίου δράσης, είναι:	42
7.5 Διαδικασίες Προμηθειών	42
8. ΟΙ «ΠΡΑΣΙΝΕΣ» ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΟΤΑ	43
1. Αξιολόγηση των αναγκών για εκπαίδευση και διασφάλιση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.....	43
2. Παράγοντες των «πράσινων» προμηθειών.....	44
8.1 οδηγός εφαρμογής τοπικής πολιτικής «Πράσινων» Προμηθειών από τους ΟΤΑ	45

8.2 Περιπτώσεις στην Ελλάδα.....	50
9. ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ-ΑΕΙΦΟΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	53
9.1 Πράσινες προμήθειες και αειφορικός σχεδιασμός	53
9.2 Αειφορικός σχεδιασμός και επιχειρηματικός τομέας	54
11. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	56
10.1 Τράπεζα Πειραιώς.....	56
10.2 Επιχειρήσεις Ν. Αρκαδίας.....	60

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σημασία της εξασφάλισης προμηθειών με την προαπαίτηση της συνετής διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος, αποτελούν σημαντικό κομμάτι της οικονομίας κάθε κράτους, ενώ η συγκέντρωση της μεγάλης αγοραστικής δύναμής του, αποτελεί μοχλό άσκησης οικονομικής πολιτικής και ανάπτυξης.

Στον επιχειρηματικό τομέα, οι επιχειρήσεις με αειφορική προμηθευτική αλυσίδα (Πράσινες προμήθειες) είναι αυτές, που μπορούν να ανταποκριθούν στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές προσδοκίες των καταναλωτών, παράλληλα με τους οικονομικούς στόχους των δραστηριοτήτων τους. Αυτό αναμένεται από τον αναδυόμενο «πράσινο» χαρακτήρα της παραγωγικότητας, της αγοράς, του καταναλωτισμού και του συστήματος συσκευασιών και αποβλήτων και από την διαφαινόμενη χρήση οικονομικών δεικτών αειφορικής ανάπτυξης.

Η συγκεκριμένη διατριβή ασχολείται με την έννοια των πράσινων προμηθειών στην Ελλάδα τόσο στο δημόσιο, όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Η εν λόγω βιβλιογραφική έρευνα επικεντρώνεται στην ανάλυση του νομικού πλαισίου και στην υπάρχουσα εμπειρία που έχει αποκτηθεί από διάφορους φορείς του δημοσίου και αναδεικνύει τις δυνατότητες που υπάρχουν για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις συμβάσεις προμηθειών. Ως εφαρμογή της παραπάνω ανάλυσης εξετάζεται η περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς καθώς και επιχειρήσεων του Νομού Αρκαδίας.

SUMMARY

The importance of guaranteeing supplies with the pre-requirement of prudent management of the natural environment, constituting important piece of economy of each state, while the concentration of its big purchasing force, constitutes lever of exercise of economic policy and growth.

In private sector, companies with a sustainable supply-chain, (Green Supplies/Procurement) are those, that can meet the social and environmental expectations of consumers, in conjunction with the economic objectives of their activities. This is also expected by the emerging of the “green” character of productivity, of the market, of consumerism and of the packaging system and waste management and from the progressively appearing use of economic indicator of sustainable growth.

This dissertation deals with the concept of green procurement in Greece, both in private and public sector. Bibliographic research focused on the public procurement legislation and on the

experience that has been acquired by several institutions and points out the existing possibilities for integrating environmental dimension in the procurement contracts.

As example of analysis is examined the case of Bank Piraeus as well as enterprises of Prefecture Arkadia.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αειφορική-Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η γενική έννοια της **Αειφορικής Ανάπτυξης** περιγράφηκε ιδιαίτερα στο «Το Κοινό μας Μέλλον» (ευρέως γνωστό ως Η Έκθεση Brundland) που εκδόθηκε το 1987 και ορίστηκε ως: «Η κάλυψη των αναγκών του παρόντος χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες» (**WCED 1987:43**).

Αυτό σημαίνει ότι η **Αειφορική Ανάπτυξη** αφήνει επάρκεια πόρων για μια ποιότητα ζωής στις μελλοντικές γενεές. Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και η συμμετοχή όλων των ατόμων στην ανάπτυξη, θεωρούνται ουσιώδη ζητήματα. [[http:// www.coastlearn.org](http://www.coastlearn.org)]

Η **Αειφορική Ανάπτυξη** μπορεί να περιγραφεί ως θεωρία, ιδεολογία και κίνηση «επιστροφή του ανθρώπου στη φύση» , που ακολουθεί ένα αιώνα με κυρίαρχη την αντίληψη ότι η πρόοδος σε συνολικό ή ατομικό επίπεδο επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την άκρατη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Η **Αειφορική Ανάπτυξη** θεωρεί τις φυσικές πρώτες ύλες, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του πλανήτη γη, σημαντικά κεφάλαια, των οποίων η ποσότητα και η παραγωγικότητα των πόρων πρέπει να διατηρηθούν ως αναγκαία συνθήκη για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη. [**Παπακωνσταντινίδης Λ.**, Κοινωνική Αειφόρος Ανάπτυξη 2010]

Η επιστήμη και η τεχνολογία καλούνται πλέον, με δεδομένα τα προβλήματα που ο άνθρωπος έχει προκαλέσει στο οικοσύστημα της γης, να οδηγήσουν στη ορθολογική αξιοποίηση των πόρων και στην περιβαλλοντική βελτίωση μέσα από πιο «καθαρές» παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και «καθαρότερη» κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων.

Βασικό σημείο της ευαίσθητης οικολογικά ανάπτυξης αποτελεί το **πρωτόκολλο του Κιότο**, που υπογράφηκε το **1997** (ως συμπλήρωμα της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές του 1992) και τέθηκε μερικώς σε ισχύ από το 2005. Μερικές από τις βασικές τάσεις και τα ζητήματα που απασχολούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1990 είναι:

- Η προώθηση χρήσης «ενεργειακά καθαρών» μορφών μετακίνησης (π.χ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα),
- Η «βιώσιμότερη» αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής,
- Ο οικολογικός χαρακτηρισμός καταναλωτικών προϊόντων,
- Η βιοτεχνολογία,
- Η εξάλειψη φυλετικών και σεξιστικών διακρίσεων στον εργασιακό τομέα κλπ.

Συναφείς όροι της Αειφορικής Ανάπτυξης, οι οποίοι συνήθως χρησιμοποιούνται με σχεδόν ταυτόσημη έννοια, είναι η **πράσινη ανάπτυξη** και η **πράσινη οικονομία**. Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί πως βασική προτεραιότητα της πράσινης ανάπτυξης είναι η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και όχι η οικονομική ανάπτυξη ενώ σχετίζεται, έως έναν βαθμό τουλάχιστον, με τα πράσινα κόμματα της πολιτικής οικολογίας. Από την άλλη, η πράσινη οικονομία αποτελεί ουσιαστικά εφαρμογή των οικολογικών οικονομικών, μίας ετερόδοξης οικονομολογικής σχολής με παρεμφερείς προβληματισμούς, δίνοντας έμφαση στις ήπιες μορφές ενέργειας. Η αειφόρος ανάπτυξη, η πράσινη ανάπτυξη και η πράσινη οικονομία, ανάμεσα στ' άλλα, μπορούν να αξιοποιούν και τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία που παρέχει η επιστήμη των περιβαλλοντολόγων μηχανικών, καθώς και τις αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής. [Lacriox R., Πράσινες Προμήθειες, 2010]

Η έννοια της αειφορίας προέρχεται από τη δασολογική ορολογία και στη βιβλιογραφία θεωρείται ως εφευρέτης της έννοιας ο σάξωνας δασολόγος Χ. φον Κάρλοβιτς, ο οποίος το 1713 χρησιμοποίησε πρώτος την έκφραση «αειφόρος» στην ακόλουθη φράση: «Η τέχνη, η επιστήμη και το καθεστώς αυτής της χώρας βασίζεται στη δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης του ξυλώδους κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μια σταθερή, μόνιμη και αειφορική εκμετάλλευση του, διότι αυτό είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση χωρίς την οποία δεν μπορεί η χώρα να υπάρξει». Η έννοια εμφανίζεται σαν επίθετο και τονίζει τη διάρκεια μιας επίδρασης ή μιας επιρροής, ενώ η λέξη «αειφόρος» δεν προϋπήρχε στη διάλεκτο των γερμανόφωνων χωρών. Ειδικότερα, ετυμολογικά, το ουσιαστικό «αειφορία» προέρχεται από το διαρκής, συνεχής, σταθερός και σημαίνει «κατακράτηση» δηλαδή αυτό που μένει πίσω» [Καραμανώλης et al., 1998]. Η εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η αιολική, αποτελεί θεμελιώδες ζήτημα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και η σημασία που της αποδίδεται σήμερα διαμορφώθηκε μόλις τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Η ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, οι επιπτώσεις που έχει η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην υγεία και στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και η συνειδητοποίηση ότι οι φυσικοί πόροι πρέπει να διατηρηθούν και για τις επόμενες γενεές, είναι μερικοί από τους βασικούς λόγους που οδήγησαν στη ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη. Το θέμα της σπανιότητας των φυσικών πόρων και της μη δυνατότητας των οικονομιών να μεγεθύνονται απεριόριστα τέθηκε επί τάπητος για πρώτη φορά με την οικονομική κρίση του '70 και πιο συγκεκριμένα την πετρελαϊκή κρίση του 1973.

Πιο συγκεκριμένα, το 1972 η *Ομάδα της Ρώμης* (Club of Rome) εξέδωσε την αναφορά «Τα Όρια της Μεγέθυνσης» (The Limits to Growth) για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος

του πλανήτη. Η αναφορά ενστερνιζόταν ότι η άσχημη κατάσταση των πεπερασμένων πόρων ήταν αποτέλεσμα της εκθετικής μεγέθυνσης του παγκόσμιου πληθυσμού, της εξάντλησης των φυσικών πόρων, και της περιβαλλοντικής ρύπανσης [Mikolajuk and Gar-On Yeh, 2000]. Την ίδια χρονιά, στη Σύνοδο της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN) δινόταν έμφαση σε θέματα διατήρησης και ανάπτυξης. Η Διεθνής Ένωση σε συνεργασία με το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) και το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) είχε αρχίσει να διαμορφώνει την ιδέα μίας στρατηγικής προσέγγισης για τη διατήρηση του περιβάλλοντος από το 1975.

Το 1972 το συνέδριο των **Ηνωμένων Εθνών (HE)** για το Ανθρώπινο Περιβάλλον αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέχρι τότε η σύνδεση ανάμεσα στα περιβαλλοντικά και στα αναπτυξιακά θέματα δεν ήταν ισχυρή, όπως υπήρξαν ενδείξεις ότι η μορφή της οικονομικής ανάπτυξης θα έπρεπε να μεταβληθεί ή να αλλάξει. Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ορολογία εξελίχθηκε σε έννοιες όπως περιβάλλον και ανάπτυξη, ανάπτυξη χωρίς καταστροφή, και περιβαλλοντικά υγιής ανάπτυξη. Τελικά, ο όρος οίκο-ανάπτυξη εμφανίστηκε στην επιθεώρηση του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των HE το 1978. Μέχρι τότε, είχε αναγνωριστεί παγκόσμια ότι οι περιβαλλοντικές και οι αναπτυξιακές ιδέες έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη παράλληλα [Mebratu, 1998].

Για πρώτη φορά η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης εμφανίστηκε το 1980 στην πρώτη Παγκόσμια Στρατηγική για την Διατήρηση, η οποία δημοσιεύτηκε από την Παγκόσμια Ένωση Διατήρησης (World Conservation Union) και η οποία αναγνώριζε ως στόχους τη διατήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών, τη διαφύλαξη της γενετικής ποικιλότητας και βιώσιμη χρήση των πόρων (Adams, 1996). Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, **βιώσιμη ανάπτυξη** είναι η διατήρηση των απαραίτητων οικολογικών διαδικασιών και συστημάτων υποστήριξης της ζωής, η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η βιώσιμη εκμετάλλευση των ειδών και των οικοσυστημάτων (European Commission Secretariat General, 2004). Όπως είναι προφανές ο ορισμός αυτός έδινε έμφαση στην ανάγκη διατήρησης ενός κρίσιμου φυσικού κεφαλαίου και στην διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Αργότερα, η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη όρισε πως βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να κάνει συμβιβασμούς ως προς την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους (World Commission on Environment and Development, 1987). Ο ορισμός αυτός είναι περισσότερο ανθρωποκεντρικός καθώς αναφέρεται στην ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών, χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και προσπαθεί να ξεπεράσει την παλιά διχογνωμία ανάμεσα στους υποστηρικτές της ανάπτυξης και στους υποστηρικτές της

περιβαλλοντικής προστασίας. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό η **βιώσιμη ανάπτυξη** παρέχει ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πολιτικών στις αναπτυξιακές στρατηγικές ξεπερνώντας με αυτό τον τρόπο την αντίληψη πως η περιβαλλοντική διατήρηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης. Ο ορισμός αυτός σηματοδοτεί την πολιτική απαρχή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]

Ως τα μέσα της δεκαετίας του '90 και άλλες τροποποιήσεις που αφορούσαν στον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης πραγματοποιήθηκαν, με αυξανόμενη εστίαση σε κοινωνικά θέματα και απαίτηση για ταυτόχρονη επίτευξη οικονομικών («οικονομική βιωσιμότητα»), κοινωνικών («κοινωνικοπολιτική βιωσιμότητα») και περιβαλλοντικών («περιβαλλοντική βιωσιμότητα») αντικειμενικών στόχων. Αυτές οι τροποποιήσεις εκφράστηκαν επίσημα στην Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο το 1992, στην οποία πάνω από 170 χώρες δεσμεύτηκαν πως η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί τη βασική ιδέα για τη μελλοντική τους ανάπτυξη, υπογράφοντας την «Agenda 21» και τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Η Agenda 21 ήταν αποτέλεσμα μίας εκτενούς ανάλυσης του τι χρειάζεται για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Τα 40 κεφάλαιά της πάνω σε περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά θέματα και θέματα οργάνωσης περιέχουν οδηγίες για την ανάπτυξη διαδικασιών λήψης αποφάσεων με στόχο τη βιωσιμότητα.

Όσον αφορά στην υιοθέτηση της βιώσιμης ανάπτυξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξε επίσης μία «εξελικτική» πορεία της έννοιας. Το περιβάλλον απέκτησε αυτοτελή νομική κατοχύρωση το 1987 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και συγκεκριμένα με την προσθήκη των Άρθρων 130Π, 130Ρ και 130Σ [Κορκοβέλος, 1997]. Στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Μάαστριχτ (1992) περιγράφεται ως κύρια αποστολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η προαγωγή της «αρμονικής» και «ισόρροπης» ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων. Μπορεί η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης να μην αναφέρεται ρητά αλλά σαφώς περιγράφεται. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί πως δεν υπήρξε συσχέτιση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης με την κοινωνική διάσταση.

Στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1997) γίνεται λόγος για «αρμονική ισόρροπο και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων» [European Communities, 1999]. Έτσι η βιώσιμη ανάπτυξη έπαψε να θεωρείται αποκλειστικά περιβαλλοντική έννοια και αναγνωρίστηκε πως πρέπει να υπάρξει στενή συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, στην κοινωνική συνοχή και στην περιβαλλοντική προστασία στα πλαίσια της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Commission of the European Communities, 2001). Από την πλευρά των οικονομικών του περιβάλλοντος, το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι τους οποίους αυτό περιλαμβάνει μπορεί

να θεωρηθούν ως απόθεμα φυσικού κεφαλαίου. Το απόθεμα αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αποσπασθεί.

Ύστερα από ένα αιώνα όπου επικρατεί η αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση, η **αιφόρος ανάπτυξη - ή βιώσιμη ανάπτυξη** - μπορεί να περιγραφεί σαν μία θεωρία «επανεσωμάτωσης του ανθρώπου στη φύση». Οι φυσικές πρώτες ύλες - συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του πλανήτη - αποτελούν σημαντικά κεφάλαια, των οποίων η ποσότητα και παραγωγικότητα πρέπει να διατηρηθούν ως θεμελιώδης συνθήκη για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη. Η τεχνολογία, με δεδομένα τα οικολογικά προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει ήδη προκαλέσει στα γήινα οικοσυστήματα, καλείται πλέον όχι μόνο να οδηγήσει στην εντατική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά ουσιαστικά να οδηγήσει στην περιβαλλοντική βελτίωση μέσα από «καθαρότερες» παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και «καθαρότερη» κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων.[Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π. 2001]

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Οι **πράσινες προμήθειες** αποτελούν ένα κεφαλαιώδες ζήτημα για την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στο χώρο που διακινούν και εργάζονται. Πράσινες προμήθειες σημαίνει “να αγοράζεις υλικά, προϊόντα και υπηρεσίες που η χρήση τους έχει ελαττωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις”. Βοηθώντας στην αύξηση της αποδοτικότητας, εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά των προϊόντων που παράγονται από την βιομηχανία (τι υλικά και τι υπηρεσίες έχουν χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή των προϊόντων) ή την ρύπανση που δημιουργείται για την παραγωγή των προϊόντων, οι πράσινες προμήθειες αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του “πρασινίσματος” των δραστηριοτήτων σε μια βιομηχανία. [<http://www.koinopraxiamko.byethost13.com>]

Οι πράσινες προμήθειες βρίσκονται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας της Ε.Ε., ως ένα ισχυρό εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης που μπορεί να επιφέρει θετικές αλλαγές στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης. Στην χώρα μας η πολιτική αυτή προωθείται τελευταία, χωρίς όμως ακόμη να υπάρχει μια ουσιαστική συνειδητοποίηση του όρου. Στον βιομηχανικό τομέα, η προώθηση και η σταδιακή επέκτασή των πράσινων προμηθειών, έχει θετικές επιρροές καθώς συμβάλει στην ενεργοποίηση στην πράξη των εργαλείων πιστοποίησης υπηρεσιών και προϊόντων (Ecolabel, EMAS, κ.ά), ενώ δίνει περιεχόμενο σε πολιτικές όπως η Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντος, Ο.Π.Π. (Integrated Product Policy, IPP).

Τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη από την χρήση “Πράσινων Προμηθειών”

- Μείωση κατασκευαστικού κόστους παραγωγού για την κατασκευή ενός προϊόντος από την χρησιμοποίηση λιγότερων υλικών, νερού, ενέργειας κ.λπ. Ενώ υπάρχει και σημαντική μείωση των αποβλήτων που πρέπει να διαχειριστεί.
- Ο χρήστης αγοράζει ένα πιο αξιόπιστο και ανθεκτικό προϊόν που θα χρειαστεί λιγότερη ενέργεια ή αναλώσιμα για να λειτουργήσει και μπορεί να επιδιορθωθεί εύκολα όταν είναι ανάγκη.
- Με την αύξηση της διαθεσιμότητας των πόρων, η κοινωνία απομυζεί ένα ουσιαστικό όφελος.
- Μείωση κόστους κατασκευής και διανομής από την εύρεση νέων τρόπων.
- Παρακίνηση της καινοτόμου σκέψης στο εσωτερικό της εταιρείας.
- Ενισχυμένη επωνυμία και εικόνα του προϊόντος λόγω της περιβαλλοντικής ευσυνειδησίας και της καινοτόμου συμπεριφοράς μας εταιρείας.

Οι **πράσινες Προμήθειες** είναι μια νέα προσέγγιση, με στόχο την μείωση των πιέσεων που δέχεται το περιβάλλον και την ενίσχυση της ζήτησης των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών. *Πράσινες, περιβαλλοντικά υπεύθυνες, φιλικές προς το περιβάλλον, βιώσιμες, προμήθειες*, είναι ορισμένοι, μόνο, από τους όρους που χρησιμοποιούνται για τις προμήθειες που γίνονται με βάση τα περιβαλλοντικά κριτήρια. Σύμφωνα με την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, ο όρος «**πράσινες**» δημόσιες προμήθειες σημαίνει ότι οι δημόσιες υπηρεσίες προμηθεύονται προϊόντα, λαμβάνοντας υπόψη περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως, για παράδειγμα, η προμήθεια Η/Υ χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, ανακυκλωμένου χαρτιού, φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μαζικής μεταφοράς (ΜΜΕ), η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές κλπ. Πιο συγκεκριμένα, οι «**πράσινες**» προμήθειες συνδυάζουν τις προμήθειες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με τη **βιώσιμη ανάπτυξη**. Πρόκειται για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στα κριτήρια επιλογής προμηθειών, που είναι το κόστος, η λειτουργικότητα και η ποιότητα. [Lacroix R, Stamatiou E. 2006a,b]

Διεθνώς, πολλοί επιχειρηματικοί φορείς, επιδιώκουν την απόκτηση και αγορά προϊόντων και υπηρεσιών κατά το δυνατόν λιγότερο επιβλαβών στο τοπικό και παγκόσμιο περιβάλλον. Οι οργανισμοί/επιχειρήσεις τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα εφαρμόζουν πρακτικές αγοράς που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά-κοινωνικά κριτήρια, δηλαδή, αειφορικές ή πράσινες προμήθειες. Αυτές οι δραστηριότητες αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου κινήματος προμήθειας το 1997 υπολογίστηκαν σε 5-18% του **ΑΕΠ** (Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος) (**GDP**) εντός των χωρών μελών του ΟΟΣΑ (Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) (OECD) [<http://www.oecd.org>].

Έτσι, τα κράτη αντιλαμβάνονται τα οφέλη των πρακτικών αειφορικής ή πράσινης προμήθειας ως εξοικονόμηση κονδυλίων από τη μειωμένη κατανάλωση ενέργειας, τη χρήση πόρων και τη διαχείριση υλικού. Επίσης αποκομίζουν περισσότερα ποιοτικά οφέλη όπως αναβαθμισμένη εικόνα της επιχείρησης και επίτευξη στόχων πολιτικής / προγράμματος.

Από την άλλη πλευρά, στο ιδιωτικό τομέα, οι **ηγετικές επιχειρήσεις** επιδεικνύουν προτίμηση προς τις πρακτικές των πράσινων προμηθειών. Πολλές από αυτές δραστηριοποιούνται προς τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των λειτουργικών και των προϊόντων τους και οι πράσινες προμήθειες έχουν καταστεί λογική επέκταση αυτού του έργου. Οι οργανισμοί του ιδιωτικού τομέα έχουν, τις τελευταίες δεκαετίες, υιοθετήσει πρακτικές πράσινης προμήθειας για συγκεκριμένα προϊόντα (π.χ χαρτί γραφείου ανακυκλωμένου υλικού-περιεχομένου, ανανεώσιμη ενέργεια, χρώματα, καθαριστικά κτλ), αλλά επίσης προσέχουν τα υλικά, τα υποκατάστατα, και τα χημικά που προμηθεύονται για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν. Αυτή η προσέγγιση της αλυσίδας εφοδιασμού είναι πέραν των στενών ορίων της εταιρείας, σε μια

συνεχή προσπάθεια μείωσης κόστους και κινδύνων. Ο Κύκλος Ζωής των προϊόντων και τα εργαλεία παρακολούθησης –ελέγχου υλικών χρησιμοποιούνται από τις ηγετικές επιχειρήσεις για τον εντοπισμό υλικών, υποκατάστατων και χημικών στα προϊόντα τους που προκαλούν σοβαρούς περιβαλλοντικούς και κινδύνους υγείας και ασφάλειας ενώ επανασχεδιάζουν τα προϊόντα τους με σκοπό την τελική κατάργηση τέτοιων υλικών [Lacroix R., 2008a.b]. Στον **ιδιωτικό τομέα** οι πράσινες προμήθειες αντιμετωπίζονται ως μέσο βελτίωσης των προϊόντων, των υπηρεσιών και των λειτουργιών από περιβαλλοντική προοπτική, για μείωση κινδύνων, συνολικού κόστους ιδιοκτησίας και βελτίωση της απόδοσης της αλυσίδας εφοδιασμού.

Τόσο στην δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, παρά τις διαφορές στις προτεραιότητες, οι δραστηριότητες πράσινης προμήθειας έχουν τέσσερις βασικές προσεγγίσεις:

- Προμήθεια οικολογικά σημασμένων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Εσωτερική αξιολόγηση προϊόντων /υπηρεσιών.
- Εξωτερική αξιολόγηση προϊόντων /υπηρεσιών
- Πρωτοβουλίες εφοδιαστικής αλυσίδας.

Οι δραστηριότητες **πράσινης προμήθειας** συχνά βασίζονται σε καθιερωμένα πρότυπα, ετικέτες και πιστοποιητικά για τα χαρακτηριστικά ή τη λειτουργία του προϊόντος.

Οι ηγετικές επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, οδηγούμενοι από τα κριτήρια κέρδους, αντιμετωπίζουν την πράσινη προμήθεια ως λογικό μέρος της αποτελεσματικής αγοράς και των πρακτικών διαχείρισης της αλυσίδας προμηθειών. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις συχνά χρησιμοποιούν εσωτερικές ή εξωτερικές αξιολογήσεις τρίτων, προκειμένου να προβούν στη λήψη αποφάσεων πράσινων προμηθειών. Γενικά, πάντως, δεν εμφανίζουν προθυμία να καθιερώσουν δραστηριότητες, διεργασίες και διαδικασίες πράσινων προμηθειών, εκτός αν αποδεδειγμένα αυτές συνεπάγονται επιχειρηματικά κέρδη γι' αυτούς και οφέλη (επομένως και προσέλκυση) για τους πελάτες –καταναλωτές.

Αντίθετα, οι **δημόσιες αρχές** έχουν σημαντικό ρόλο στο σύστημα ευθύνης, με καθήκον τους, μεταξύ άλλων, τη διασφάλιση ότι οι υπεύθυνοι φορείς λαμβάνουν οι ίδιοι ή χρηματοδοτούν αναγκαία προληπτικά ή διορθωτικά μέτρα. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) έχουν την δυνατότητα να απαιτούν δράση από τις δημόσιες αρχές, εφόσον είναι αναγκαίο, και να προσφεύγουν στη Δικαιοσύνη κατά των αποφάσεών τους, εάν αυτές είναι δεν είναι σύννομες. Επισημαίνεται, στο σημείο αυτό, ότι ο δημόσιος τομέας συναλλάσσεται με ιδιωτικούς φορείς κατά την προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών. Αποτελεί δηλαδή τη μία πλευρά, αυτή του προμηθευόμενου ή του αγοραστή, ή του εξυπηρετούμενου από παροχή υπηρεσιών ιδιώτη κατά την προμηθευτική διαδικασία. Είναι, λοιπόν, βασικά υπεύθυνος για τη διασφάλιση νόμιμων διαδικασιών και ποιότητας κατά την προμηθευτική διαδικασία, για τον έλεγχο των οικονομικών

συναλλαγών και για την τήρηση εύλογου χρόνου καθόσον, μεταξύ άλλων, διαχειρίζεται κονδύλια προερχόμενα από τους φορολογούμενους πολίτες και θεωρείται ότι δρα υπέρ του κοινού συμφέροντος.

Ο **ιδιωτικός τομέας**, τόσο από την πλευρά του προμηθευόμενου, όσο και από αυτή του προμηθευτή μπορεί να διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της «πράσινης» αγοράς, αν προμηθεύεται και προμηθεύει «πράσινα» προϊόντα.

Οι **καταναλωτές** μπορούν, επίσης, να επηρεάσουν την αγορά επιλέγοντας «πράσινα» προϊόντα ή υπηρεσίες.

Ο **δημόσιος τομέας**, στο οποίο εστιάζει μέσω οδηγιών, δράσεων και πρωτοβουλιών η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), δαπανά κατ' έτος δισεκατομμύρια ευρώ για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών, που κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους επιβαρύνουν το περιβάλλον. Αν οι δαπάνες αυτές προορίζοντο για περισσότερο βιώσιμες προμήθειες, τα οφέλη για το περιβάλλον όσο και για τους αγοραστές θα ήταν τεράστια. [Richard- Nicolas Lacroix, Πράσινες Προμήθειες, σελ 5]

2.1 Ιστορική ανάδρομη και διεθνής εμπειρία

Αναδυόμενη ως νέα εναλλακτική μορφή προμηθευτικής λειτουργίας και συνολικής διαδικασίας, η **αιφορική ή πράσινη προμήθεια** βασίζεται σε ουσιαστικές ανάγκες της κοινωνίας, σχετικές με την ποιότητα ζωής και του περιβάλλοντος. Δεν αποτελεί όμως νέα επινόηση ή πρακτική, καθώς εντοπίστηκε ήδη στους πρώτους πολιτισμούς που συνδέονται στενά με τη φύση και λειτουργούσαν αιφορικά και συνεργατικά με αυτήν στα όρια της μικρής κοινωνίας ή σε μεγαλύτερες κλίμακες. [Ζήσης Γ.2003]

Η ιστορική αναδρομή ξεκινάει με τις πρωτοβουλίες και δράσεις προστασίας της φύσης και της βιοποικιλότητας, μετά την εμφάνιση περιβαλλοντικών προβλημάτων και τοπικών ελλείψεων. Εκφράστηκαν με τις μέσω διαταγμάτων συστηματικές προσπάθειες προστασίας της πανίδας και σεβασμό στη φύση με την προσαρμογή του χρόνου της συγκομιδής στις απαιτούμενες συνθήκες για την προστασία της τοπικής βιοποικιλότητας, ενώ εστιάστηκε στη σχέση ανθρώπου-κοινωνίας – φύσης.

Με εκκίνηση το 19^ο αι. και ουσιαστική ενεργοποίηση στον 20^ο στις ΗΠΑ και την Ευρώπη εκφράστηκε κυρίως με τη θέσπιση προστατευόμενων περιοχών παρουσιάστηκαν τα πρώτα θεσμικά πλαίσια αιφορικής διαχείρισης πράσινης επιχειρηματικότητας και οικονομικής πολιτικής για το περιβάλλον. Η επιστημονική και πολιτική ευαισθητοποίηση που ακολούθησε δυναμικά, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ταυτίστηκε με τις πρώτες διατυπώσεις συνδυασμού οικολογικών επιστημονικών θεωριών με τις σύγχρονες οικονομικές θεωρίες.

Επίσης, σοβαρότατα περιβαλλοντικά ζητήματα οδήγησαν σε διεθνείς διασκέψεις και στις πολιτικές της Ε.Ε, οι οποίες αποτελούν, πλέον, το πλαίσιο θεσμοθέτησης και λειτουργίας για την πράσινη δραστηριοποίηση και επιχειρηματικότητα. Παράλληλα, η περιβαλλοντική ζωνοποίηση οικονομικών δραστηριοτήτων (η καθιέρωση του δικτύου οικοτόπων Natura κατόπιν της 92/43 Οδηγίας της Ε.Ε, υδροβιότοποι Ramsar μέσω της ομώνυμης Συνθήκης 1971 κ.πλ.) και οι τομεακές πολιτικές για το περιβάλλον καθώς και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και οι πολιτικές για τις ιδιωτικές δραστηριότητες διαμόρφωσαν ευνοϊκό πλαίσιο υποδοχής της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Στην Ελλάδα η νομοθετική διαδικασία για την προστασία του περιβάλλοντος ξεκίνησε με τη θεσμοθέτηση των Εθνικών Δρυμών του Ολύμπου και του Παρνασσού το 1983, ενώ το άρθρο 24 του Συντάγματος καθόρισε τη διαμόρφωση της περαιτέρω ευνοϊκής (ευνοϊκής και νομοθετικά, καταρχήν) κατεύθυνσης της Πολιτείας στην περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση. Η οικία νομοθεσία με το Ν 1650/1986 περί προστασίας του περιβάλλοντος (που προβλέπει κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών), το Ν 2742/1999 για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη, η Κ.Υ.Α 3044/02 που επισπεύδει τη δημιουργία φορέων διαχείρισης, καθώς τα Προεδρικά Διατάγματα για τους διαχειριστικούς φορείς, καθώς και ο πρόσφατος Ν 3937/2011 για την προστασία της Βιοποικιλότητας καθώς και το ΠΔ 32/2010 για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού, όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και τροποποίηση των ΠΔ 335/1993 (ΦΕΚ 143/Α/93), 178/1998 (ΦΕΚ 131/Α/1998) και της Κ.Υ.Α Δ6/Β/17682 (ΦΕΚ 1407/Β/2001) σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κ.ά., είχαν και έχουν επίσης σημαντική συμβολή. [Richard- Nicolas Lacroix, Πράσινες Προμήθειες, σελ 12]

3. ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η παραγωγικότητα αλλάζει διάσταση και απομακρύνεται από τη στενή έννοια της αύξησης του μεριδίου αγοράς και της κερδοφορίας της επιχείρησης, και επεκτείνεται σε έννοιες όπως ποιότητα, διαρκής βελτίωση, πράσινη ανάπτυξη και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε βάθος χρόνου. Η ανάγκη της κοινωνίας για σεβασμό του περιβάλλοντος και εξοικονόμηση πόρων, πιέζει τις επιχειρήσεις να αποσυρθούν από την κατάσταση αδράνειας και να δραστηριοποιηθούν με προσανατολισμό στην πράσινη παραγωγικότητα. Στην αλυσίδα αξιών της επιχείρησης εκτός από την ικανοποίηση των αναγκών και προσδοκιών του πελάτη, την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος ή της υπηρεσίας και την ευελιξία στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, προστίθεται και η στρατηγική ελαχιστοποίησης της κακής διαχείρισης των φυσικών πόρων, η μείωση των ρύπων, η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρήση νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η οικονομικά και περιβαλλοντικά αποδεκτή εικόνα της επιχείρησης.

Η **πράσινη παραγωγικότητα (Green Productivity/GP)** αποτελεί στρατηγική βελτίωσης της παραγωγικότητας και της περιβαλλοντικής απόδοσης για το σύνολο της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης που οδηγεί σε αειφορική βελτίωση στην ποιότητα ζωής. Είναι η συνδυασμένη εφαρμογή κατάλληλης παραγωγικότητας και εργαλείων περιβαλλοντικής διαχείρισης, τεχνικών και τεχνολογιών που συμβάλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών ενός φορέα, ενώ παράλληλα βελτιώνουν τη κερδοφορία και το συγκριτικό πλεονέκτημα. [Http://: www.gdrc.org/sustbiz]

Η πράσινη παραγωγικότητα τέθηκε ως όρος και στόχος το 1994 κατόπιν προτροπής της Συνόδου Κορυφής του Ρίο¹ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992, σύμφωνα με την οποία η οικονομική ανάπτυξη και η περιβαλλοντική προστασία πρέπει να είναι οι βασικές στρατηγικές για την αειφορική ανάπτυξη. Από τους πρώτους που υιοθέτησαν πρόγραμμα πράσινης παραγωγικότητας ήταν ο Ασιατικός Οργανισμός Παραγωγικότητας (Asian Productivity Organization (APO)² που, με την τεχνογνωστική και οικονομική υποστήριξη της Ιαπωνίας, την

¹ Είκοσι έτη μετά την πρώτη παγκόσμια διάσκεψη για το περιβάλλον (Στοκχόλμη 1972) η Σύνοδος Κορυφής της Γης που φιλοξενήθηκε στο Rio de Janeiro της Βραζιλίας μεταξύ 3-14 Ιουνίου 1992 είχε ως αποστολή την παρότρυνση των κυβερνήσεων των κρατών στον επαναπροσδιορισμό της οικονομικής ανάπτυξης και στην εξεύρεση τρόπων τερματισμού της καταστροφής των αναντικατάστατων φυσικών πόρων και της ρύπανσης.

² Ο Ασιατικός Οργανισμός Παραγωγικότητας (Asian Productivity Organization (APO) με έδρα το Τόκιο, είναι περιφερειακός (σε επίπεδο ασιατικής ηπείρου) διακυβερνητικός οργανισμός με 20 κράτη –μέλη στην Ασία και στον Ειρηνικό. Ιδρύθηκε το 1961 με αποστολή την ενίσχυση των μελών του στην επίτευξη μεγαλύτερης

εισήγαγε ως πρακτικό τρόπο ανταπόκρισης στην **Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Κορυφής για την Αειφορική Ανάπτυξη (WSSD)** το 2002 (Γιοχάνεσμπουργκ, Ν. Αφρικής 26.8.-4.9.2002)

Η **πράσινη παραγωγικότητα** αποτελεί δυναμική στρατηγική εναρμόνισης οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας προς το σκοπό της αειφορικής ανάπτυξης και προσφέρει στις μικρές και στις μεσαίες επιχειρήσεις τρόπο επίτευξης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Οι παραδοσιακές μέθοδοι ελέγχου της ρύπανσης δεν ήταν αποδοτικές αναλογικά προς το κόστος. Η επινόηση της πράσινης παραγωγικότητας διασφαλίζει κερδοφορία και παραγωγικότητα πόρων. Οι επιχειρήσεις έχουν πολλαπλά ανταποδοτικά οφέλη, με τη μορφή τελικής εξοικονόμησης, προστιθέμενης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών και περιβαλλοντικής προστασίας. Ένα απλό και άρτια καταρτισμένο σχέδιο πράσινης παραγωγικότητας προσφέρει τα ακόλουθα οφέλη:

- Αύξηση κερδοφορίας
- Βελτίωση υγιεινής και ασφάλειας
- Παρασκευή ποιοτικών προϊόντων
- Προώθηση περιβαλλοντικής προστασίας
- Διασφάλιση συμμόρφωση με κανονισμούς
- Βελτίωση εταιρικής εικόνας
- Ανύψωση ηθικού
- Κατεύθυνση προς την αειφορική ανάπτυξη.

Δηλαδή, η **πράσινη παραγωγικότητα** έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει την προστασία του περιβάλλοντος, με την παράλληλη αύξηση της κερδοφορίας της επιχείρησης στα πλαίσια της απαίτησης για αειφόρο ανάπτυξη, χωρίς όμως η ανάπτυξη να λειτουργεί εις βάρος της περιβαλλοντικής προστασίας. Επομένως, η πράσινη παραγωγικότητα ως στρατηγική ανάπτυξης συνδυάζει κερδοφορία, περιβάλλον και ποιότητα σε κάθε τομέα. Μέσω αυτής της εστίασης προσδοκά να προσδώσει στον πελάτη μεγαλύτερη απόδοση και αξία, χρησιμοποιώντας εποικοδομητικά τους φυσικούς πόρους και την ενέργεια στη δημιουργία ενός ποιοτικά αναβαθμισμένου προϊόντος ή υπηρεσίας. [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]

Στην **πράσινη παραγωγικότητα** η ποιότητα συνδυάζεται με την καινοτομία και τη συνεχή βελτίωση των διαδικασιών παραγωγής, επεξεργασίας, συσκευασίας και προώθησης των

κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης μέσω της στρατηγικής αυξανόμενης παραγωγικότητας σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Στόχος του είναι η βελτίωση της παραγωγικότητας και η μείωση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον. έχει δεσμευθεί μέσω της συνεργασίας να διευρύνει την «Πράσινη Αγορά». [http:// www.apo-tokyo.gr]

προϊόντων, ή ακόμη και με το σχεδιασμό και τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων στην ανάπτυξη υπηρεσιών που υπολογίζουν την περιβαλλοντική φθορά. Χρησιμοποιεί σειρά εργαλείων διαχείρισης, τεχνικών και τεχνολογιών που ενθάρρυναν την καινοτομία και τον συνεχή κύκλο επιτυχιών παραγωγής. Το αποτέλεσμα είναι η λειτουργία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, διατήρηση των φυσικών πόρων και βελτιωμένη ποιότητα ζωής.

Ένα τυπικό πρόγραμμα πράσινης παραγωγικότητας έχει τρία επίπεδα εφαρμογής [<http://www.gdrc.org/sustbiz/green/a-productivity.html>]:

- **Συστήματα και Προγράμματα Διαχείρισης**, με τη χρήση ISO14001/EMS.
- **Τεχνικές Πράσινης Παραγωγικότητας**, με τη χρήση 3 Rs, Οικοκυρική/5S, Διατήρηση πόρων, Βελτίωση Προϊόντος.
- **Εργαλεία Πράσινης Παραγωγικότητας**, με τη χρήση οικολογικής χαρτογράφησης(Eco-Mapping), αξιολόγηση με πρότυπο αναφοράς (Benchmarking), διαγράμματα ελέγχου (Control Charts) και λίστες (Check lists), κ.λπ.

3.1 Ανάγκη επιλογής πράσινης παραγωγικότητας και τεχνικές της.

Βασικές αιτίες ανάγκης επιλογής και χρήσης της πράσινης παραγωγικότητας είναι[Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]:

- 1. Η συνύπαρξη καινοτομίας και αειφορικότητας:** Αρχικά η παραγωγικότητα λειτούργησε ως στρατηγική μείωσης κόστους. Με την ενσωμάτωση της συνιστώσας της ποιότητας τείνει να ταυτιστεί με την πρακτική περιβαλλοντικής προστασίας, αειφορικής ανάπτυξης, αναβάθμισης ποιότητας ζωής και να οδηγεί τελικά στην ευημερία.
- 2. Ο μη περιορισμός πόρων:** Η παραγωγικότητα αποτέλεσε την κύρια στρατηγική ανασυγκρότησης της Ιαπωνίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ωθώντας και άλλες ασιατικές χώρες να ακολουθήσουν το άκρως επιτυχημένο παράδειγμά της. Τα κράτη μέλη του Ασιατικού Οργανισμού Παραγωγικότητας (Asian Productivity Organization /APO), έχουν καταστήσει την παραγωγικότητα ως μέσο επίτευξης βιωσιμότητας. Στην «Έννοια της Παραγωγικότητας και στο σκοπό των Εθνικών Οργανισμών Παραγωγικότητας» που διαμορφώθηκε στη Ρώμη το 1959, η Επιτροπή Παραγωγικότητας (Productivity Committee) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Παραγωγικότητας (European Productivity Agency) κατά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της παραγωγικότητας εστίασε στη συνεχή βελτίωση και τις προσπάθειες στην προσαρμογή των οικονομικών δραστηριοτήτων σε διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες,

στην επινόηση και εφαρμογή καινοτομιών και στη σύνδεσή τους με την πρόοδο της ανθρωπότητας³.

Οι τεχνικές της πράσινης παραγωγικότητας χρησιμοποιούνται για να επιφέρουν τις μεταβολές που οδηγούν σε καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση και βελτιωμένη παραγωγικότητα. Ποικίλουν από απλές τεχνικές οικιακής οικονομίας έως το σχεδιασμό «πράσινων» προϊόντων, όπως οι ακόλουθες:

- **Οικιακή οικονομία.**
- **Αλλαγή σχεδιασμού.**
- **Τροποποίηση διαδικασίας.**
- **Διαχείριση αποβλήτων.**

Η πράσινη παραγωγικότητα, δυναμική στρατηγική εναρμόνισης οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας προς το σκοπό της αειφορικής ανάπτυξης προσφέρει στις μικρές και στις μεσαίες επιχειρήσεις ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η χρήση εργαλείων διαχείρισης, τεχνικών και τεχνολογικών της στρατηγικής αυτής ενθαρρύνουν την καινοτομία και ένα συνεχή κύκλο επιτυχιών παραγωγής. Τη σημασία της πράσινης παραγωγικότητας ανέδειξε η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Κορυφής για την Αειφορική Ανάπτυξη (The World Summit on Sustainable Development/ WSSD) που έλαβε χώρα στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002, συνδέοντας την με την αειφορική ανάπτυξη και την συνακόλουθη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική συμβολή.

³ Το 1959, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Παραγωγικότητας (ο οποίος ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1953 με σκοπό την περαιτέρω πρόοδο στην τεχνολογική καινοτομία, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στην έμπνευση για τη δημιουργία καλύτερης ποιότητας ζωής. Αποτελεί ημι- αυτόνομο οργανισμό και θεσπίστηκε στο πλαίσιο του Οργανισμού για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Συνεργασία) διακήρυξε ότι «η παραγωγικότητα είναι πάνω από όλα κατάσταση του μυαλού. Είναι συμπεριφορά αναζήτησης συνεχούς βελτίωσης επί παντός επιστητού. Είναι συνθήκη ότι μπορεί κανείς να πράξει καλύτερα σήμερα από ό,τι χθες και ότι αύριο θα είναι καλύτερος από ό,τι σήμερα. Περαιτέρω, απαιτεί σταθερές προσπάθειες για την προσαρμογή οικονομικών δραστηριοτήτων σε διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες και την εφαρμογή νέων θεωριών και μεθόδων. Είναι μια σταθερή πίστη στην πρόοδο της ανθρωπότητας». Το περιεχόμενο έγινε απολύτως αποδεκτό και κατέστη βασική φιλοσοφία πολλών οργανισμών παραγωγικότητας που ιδρύθηκαν στη συνέχεια. [[http:// www.gdrc.org/sustbiz/green/a-productivity.html](http://www.gdrc.org/sustbiz/green/a-productivity.html)]

4. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης που διανύουμε, της ελεύθερης διακίνησης εμπορίου και επαγγελματιών, της ηλεκτρονικής πληροφόρησης διαμέσου του διαδικτύου, της αναδύομενης ανεπάρκειας των φυσικών πόρων σε σχέση με τον αυξανόμενο πληθυσμό της γης, αλλά και της συνειδητής αναζήτησης και απαίτησης καταναλωτών, χρηστών και φορέων, για καλύτερη ποιότητα παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, στα πλαίσια της αειφορικής ανάπτυξης, δυνητική αγορά αποτελεί, πλέον, το σύνολο σχεδόν του πλανήτη. [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]:

Τα ερχόμενα έτη αναμένεται να σηματοδοτήσουν ραγδαίες διεθνείς εξελίξεις, με εκθετικά αναπτυσσόμενη διεθνή αγορά και καταναλωτικές ανάγκες, συνεχή ανάπτυξη καινοτομιών σε προϊόντα και υπηρεσίες λόγω του διευρυμένου επιχειρηματικού ανταγωνισμού, ριζικές μεταβολές στη λειτουργία των επιχειρήσεων και συνειδητή στροφή σε περιβαλλοντικά φιλικά προϊόντα και υπηρεσίες. [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]:

Το μεταβαλλόμενο πρόσωπο της διεθνούς αγοράς και η αντίδραση του πληθυσμού αναμένεται να οδηγήσει σε [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]:

- Βελτίωση των συστημάτων, σε φορείς του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα.
- Βασικές αλλαγές σε επιχειρηματικές σχέσεις, όπως cooperative competition (συνεταιριστικός ανταγωνισμός) και co-branding (κοινή αξιοποίηση μάρκας).
- Ριζική βελτιωμένη παραγωγικότητα, η οποία περιλαμβάνει «πρασίνισμα» διαδικασιών.
- Μειωμένα συναλλαγματικά κόστη και περιορισμό αναπαραγωγικών/ επαναληπτικών υπηρεσιών μέσω της διαχείρισης σύγκλισης⁴ (confluence management) και της διαχείρισης εξειδικευμένων υπηρεσιών⁵ (Niche management).
- Ανάγκη για δράση από όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους, τομέα ή οικονομικής κατάστασης.

Ο Πράσινος καταναλωτισμός δημιουργεί ισορροπία μεταξύ των προσδοκιών της συμπεριφοράς των καταναλωτών και των πρακτικών κερδοφορίας των επιχειρήσεων.

Ο καταλυτικός ρόλος του καταναλωτή σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, μέσω των επιλογών, των απαιτήσεων και των διεκδικήσεών του, καθώς και της διάχυσης της πληροφορίας και

⁴ Η σύνδεση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων με σκοπό τη σύγκλιση και τη συνέργεια., που συνεπάγεται συμμετοχή σε κέρδη και δαπάνες.

⁵ Οι αντίστοιχες δυνατότητες έγκεινται στο outsourcing, που καθίσταται πιο αποτελεσματικός και κερδοφόρος τρόπος για τη διαχείριση διαδικασιών επιχείρησης.

ενημέρωσης σε παγκόσμιο επίπεδο θέτουν τις βάσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας, συνεχώς διευρυμένης πράσινης αγοράς που εκφράζεται μέσα από την τάση του πράσινου καταναλωτισμού. Η αγορά εξελίσσεται σταδιακά σε «πράσινη» μετά από τη συνειδητή στροφή και απαίτηση καταναλωτών, χρηστών και φορέων, σε αναζήτηση καλύτερης ποιότητας παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, στα πλαίσια της αειφορικής ανάπτυξης. [Lacroix R, Πράσινες Προμήθειες, 2010]:

5. ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

5.1 Γενικά για τις Πράσινες Προμήθειες

Η πολιτική πράσινων προμηθειών μια επιχείρησης στοχεύει στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών με τις λιγότερες δυνατές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η λήψη υπόψη των περιβαλλοντικών παραμέτρων διαμορφώνει κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής, τα οποία καλύπτουν, σε συνάρτηση με τα υπό προμήθεια αγαθά και τις υπηρεσίες, την παρασκευή, τη μεταφορά, τη συσκευασία και τη διάθεσή τους. [[http:// www.gdrc.org/sustbiz/green/a-procurement.html](http://www.gdrc.org/sustbiz/green/a-procurement.html)]

Οι επιχειρήσεις προοδευτικά ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο να καταστήσουν τις λειτουργίες τους πιο περιβαλλοντικά βιώσιμες, οδηγούμενες από εσωτερικούς (μείωση κόστους, μέτρα πρόληψης) και εξωτερικούς παράγοντες (μη ενημερωμένοι πελάτες, συνειδητοποιημένοι καταναλωτές κτλ)

Οι πράσινες προμήθειες αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο συνολικού «πράσινου» συστήματος που περιλαμβάνει, επίσης, την πράσινη παραγωγικότητα, τον πράσινο καταναλωτισμό και τις πράσινες συσκευασίες, τα οποία συνδέονται στενά μεταξύ τους. [Lacriox R, Πράσινες Προμήθειες 2010 σελ 74]

5.2 Θεωρία και πρακτική

Η «αιφορική ανάπτυξη» ήταν, όπως έχουμε αναφέρει, η κυρίαρχη έννοια στη Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο⁶, καθώς τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί δεσμεύθηκαν να αναλάβουν δράση για την προστασία του περιβάλλοντος ως ουσιαστικής παραμέτρου για την μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη. Η περιβαλλοντικά υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή θεωρείται ουσιαστικό τμήμα της στρατηγικής βελτίωσης της περιβαλλοντικής ποιότητας, της μείωσης της φτώχειας και της επίτευξης της οικονομικής ανάπτυξης, με αποτελεσματική αναβάθμιση στον τομέα της υγείας, στις εργασιακές συνθήκες και στην αιφορικότητα, όπως αναδεικνύεται στο κεφάλαιο 4 της Agenda 21⁷. Ειδικότερα οι διεθνείς οργανισμοί καλούνται να συμβάλουν στην ενημέρωση και εκπαίδευση των ληπτών αποφάσεων και των ενδιαφερομένων στην προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών αγαθών και υπηρεσιών.

⁶ Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Rio de Janeiro, 3-14 Ιουνίου 1992.

⁷ Αυτό το κεφάλαιο με τίτλο «Μεταβαλλόμενα καταναλωτικά πρότυπα» περιλαμβάνει τα ακόλουθα πεδία προγράμματος: α) Εστιασμός σε μη αιφορικά πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης, β) Ανάπτυξη Εθνικών πολιτικών και στρατηγικών για ενθάρρυνση αλλαγών στα μη αιφορικά πρότυπα κατανάλωσης.

Σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες οι δημόσιες προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών αντιστοιχούν σε πολύ μεγάλη μερίδα δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού. Η οικονομική δραστηριότητα αυτού του μεγέθους έχει πολυποίκιλες εφαρμογές και τα κράτη, οι διεθνείς οργανισμοί και οι διάφοροι δωρητές τους έχουν την υποχρέωση και την υπευθυνότητα να λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους. Η ευνοϊκή συμπεριφορά προς αγαθά και υπηρεσίες, των οποίων η παρασκευή, η χρήση και η τελική διάθεση λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές συνέπειες όχι μόνο έχει περιβαλλοντικά οφέλη, αλλά και σημαντική επίδραση λόγω της οικονομικής παραμέτρου-σε παραγωγούς, κατασκευαστές και προμηθευτές ώστε να στραφούν σε περιβαλλοντικά φιλικές μεθόδους, πρακτικές, υλικά κ.λπ. Από τη Συνδιάσκεψη Κορυφής του Ρίο, η ανταπόκριση εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα χαρακτηρίζεται εντυπωσιακή, καθώς πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις αναπτύσσουν αποτελεσματικές πολιτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Οι πράσινες προμήθειες (γνωστές και ως «περιβαλλοντικά υπεύθυνες προμήθειες») δεν είναι πλέον νέα επινόηση στην Ευρώπη, τη Β. Αμερική και τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ο δημόσιος τομέας, γενικά, δεν παρουσιάζει την πρόοδο του ιδιωτικού, παρότι πολλοί οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυγμένες χώρες έχουν εισάγει συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης που περιλαμβάνουν πολιτικές προμηθειών. [Lacriox R, Πράσινες Προμήθειες, 2010,σελ 75]

5.3 Προσεγγίσεις Πράσινων Προμηθειών & συμμόρφωση με υφιστάμενους κανονισμούς.

Οι επιχειρήσεις ακολουθούν και εξελίσσουν δύο προσεγγίσεις με σκοπό την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στις αποφάσεις των αρμόδιων τμημάτων σχετικά με τις πράσινες προμήθειες. Αυτές μπορούν να καθοριστούν ως:

- **«προσέγγιση προϊόντος»**, που εξετάζει τα αγαθά και τις υπηρεσίες επιδιώκοντας την αξιολόγηση τους με βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και ως
- **«προσέγγιση προμηθευτή»**, η οποία εξετάζει τον προμηθευτή (κυρίως τον κατασκευαστή ή τον πάροχο υπηρεσίας) και αξιολογεί συνολικά τον φορέα του.

Οι επιχειρήσεις αναπτύσσουν και τις δύο προσεγγίσεις με διαφορετικό βαθμό εστιασμού. Άλλες επιχειρήσεις διαθέτουν χρόνο και οικονομικού πόρους για περιβαλλοντική επιθεώρηση, με αποστολή περιβαλλοντικών επιθεωρητών για διενέργεια ενδεδειγμένων ελέγχων των προμηθευτών, των λειτουργιών και των προμηθειών και άλλες επιδεικνύουν σχεδόν τυπικό, μόνο, ενδιαφέρον.

Η **«προσέγγιση του προϊόντος»** τυπικά χρησιμοποιεί τα εργαλεία της ανάλυσης του κύκλου ζωής σε σύνδεση με την περιβαλλοντική αξιολόγηση σε μια προτεινόμενη προμήθεια.

Η «προσέγγιση του προμηθευτή» αναζητεί τρόπους αξιολόγησης επιχειρήσεων και προμηθευτών ως προς τη γενική τους περιβαλλοντική απόδοση, με χρήση ερωτηματολογίων και εξωτερικών ελεγκτών και συστημάτων αξιολόγησης, όπως τα Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Οι δύο αυτές προσεγγίσεις έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, που εξαρτώνται από τα πρότυπα προμήθειας του εμπλεκόμενου φορέα και το βαθμό κεντρικού ελέγχου από εποπτεύοντες φορείς (κρατικούς φορείς χρηματοδότησης ή διεθνή φορέα, κ.λπ.). Ιδιαίτερα σημαντική είναι, πάντως, η αξιολόγηση του κύκλου ζωής ενός προϊόντος, τεχνική που εξετάζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής, της διανομής, της χρήσης και της διάθεσης ενός προϊόντος.

Στην πληρέστερη μορφή της περιλαμβάνει τον προσδιορισμό και την ποσοτικοποίηση της ενέργειας και των χρησιμοποιούμενων υλικών και των αποβλήτων που απελευθερώνονται στο περιβάλλον, αξιολογώντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού και την αποσύνθεσή τους. Στο απλούστερο επίπεδό της, η «προοπτική κύκλου ζωής» διερευνά όλα τα στάδια της ζωής ενός προϊόντος και αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για όλο το προσωπικό που εμπλέκεται στη διαδικασία των προμηθειών.

Με τις πράσινες προμήθειες επιχειρείται η πρόσθεση της περιβαλλοντικής διάστασης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα πάγια κριτήρια (τιμή, ποιότητα, διαθεσιμότητα), παραμένουν πολύ σημαντικά. Η εξέταση των περιβαλλοντικών συνεπειών των προμηθευόμενων αγαθών ή προϊόντων θεωρείται μέρος του κριτηρίου της «ποιότητας».

Οι πράσινες προμήθειες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θέμα πρόληψης ή περιορισμού από το προσωπικό του τμήματος προμηθειών. Υπάρχει περίπτωση, όπου η εξαιρετικά ανταγωνιστική τιμή ενός προϊόντος μπορεί να αποτελέσει τον κυρίαρχο παράγοντα σε μια απόφαση προμηθειών, παρά τους αρνητικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες. Αντίστοιχα, η εμπειρία καταδεικνύει περιπτώσεις όπου ιδιαίτερα αρνητικές περιβαλλοντικές συνέπειες ή τα ιδιαίτερα θετικά πλεονεκτήματα αντιπροσωπεύουν τους βασικότερους παράγοντες στη λήψη αποφάσεων σχετικών με προμήθειες.

Η σημασία της πολιτικής των πράσινων προμηθειών έγκειται στο ότι το προσωπικό του Τμήματος Προμηθευτών και οι λοιποί εμπλεκόμενοι, επιχειρήσεων και άλλων φορέων, καλούνται να συμπεριλάβουν στα πρώτιστα κριτήρια τους τις περιβαλλοντικές συνέπειες και να λαμβάνουν ανάλογες αποφάσεις. Οι τελευταίες μπορούν να συνεπάγονται σημαντικές διαφορές στην περιβαλλοντική απόδοση ενός οργανισμού, ενώ επίσης καταδεικνύουν ότι το περιβάλλον λαμβάνεται πλέον σοβαρά υπόψη στον τομέα των επιχειρήσεων. Περαιτέρω, πρωτίστως πρέπει να ακολουθείται η διεθνής, η νομοθεσία της Ε.Ε και οι εθνικές νομοθεσίες των χωρών μελών, ή

άλλοι κανονισμοί και σημάνσεις που διέπουν τη λειτουργία των πράσινων προμηθειών. [Lacriox R, Πράσινες Προμήθειες, 2010,σελ 77]

5.4 Φιλοσοφία, περιεγόμενο, τάσεις, κατευθύνσεις πράσινων προμηθειών & παραδείγματα ειδικών προϊόντων.

Η φιλοσοφία των **3Rs**, «**Reduce, Reuse and Recycle**» (Μείωση, Επανάχρηση και Ανακύκλωση), που συνδέεται με τις πράσινες προμήθειες είναι πολύ διαδεδομένη, αλλά με την πάροδο του χρόνου απαιτείται, πλέον, μια ευρύτερη και βαθύτερη εξέταση του παγκόσμιου περιβάλλοντος και των επιπτώσεων στις αστικές περιοχές. Η φιλοσοφία των 3Rs, μπορεί βέβαια να εμπλουτιστεί με επιπλέον “R” έννοιες συναφών προσεγγίσεων που ταυτόχρονα αντιπροσωπεύουν αρχές περιβαλλοντικής διαχείρισης (πχ. **Regenerate**: μέριμνα και επένδυση για την αναγέννηση ενός πόρου με σκοπό τη σωστή επανάχρηση, αξιοποίηση και διαχείριση, **Regulate**: έλεγχος και περιορισμός της χρήσης των φυσικών πόρων, **Remanufacturing**: ανακατασκευή προϊόντων και αξιοποίηση μεμονωμένων τεμαχίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τμήματα άλλων νέων προϊόντων, **Replace**: Αντικατάσταση συμβατικών με πράσινα προϊόντων και υπηρεσίες, **Respect**: Σεβασμός και διατήρηση υγιούς περιβάλλοντος, **Restore**: αποκατάσταση και επαναφορά του περιβάλλοντος και των πόρων στη φυσική τους κατάσταση, **Restrict**:Περιορισμός και έλεγχος της αδιάκριτης και ανεξέλεγκτης χρήσης των φυσικών πόρων, αλλά και της χρήσης τους, σε επίπεδα τέτοια κάτω από τα οποία μπορούν να αναγεννηθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν, κ.λπ).[http:// www.gdrc.org/sustbiz/green/a-procurement.html]

Στην ερμηνεία των διαφορετικών Rs, έχουν ληφθεί υπόψη θέματα τρόπου ζωής, καταναλωτικών προτύπων, πράσινου καταναλωτισμού και συμμετοχής των κοινοτήτων, ατομικής και συλλογικής ευθύνης, κ.λπ. Επισημαίνεται ότι ο όρος «πόροι» χρησιμοποιείται με την πολύ ευρεία έννοιά του και περιλαμβάνει τόσο το έμβιο ή μη περιβάλλον/ όσο και τους πόρους του φυσικού και ανθρωπογενούς και αστικού περιβάλλοντος.

Μια επιχείρηση ως μέρος της στρατηγικής της, της περιβαλλοντικής στροφής του τμήματος προμηθειών, προβαίνει στις ακόλουθες προσεγγίσεις).[http:// www.gdrc.org/sustbiz/green/a-procurement.html]:

- Εστιασμός στον προμηθευτή (μέσω της εξέτασης της αίτησης προσφοράς του με έμφαση στις περιβαλλοντικές επιδόσεις του).
- Εστιασμός στο προϊόν και την υπηρεσία (περιλαμβανομένων των περιβαλλοντικών προαπαιτήσεων).

- Ανάλυση κύκλου ζωής (εσωτερική ανάλυση ή χρήση ελεγκτικών μηχανισμών από εξωτερικούς συνεργάτες).

Ο στόχος των πράσινων προμηθειών περιλαμβάνει:

- Ανάπτυξη της συνειδητοποίησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και θέση κατευθυντήριων γραμμών για εφαρμογή πράσινων προμηθειών.
- Αναθεώρηση απαιτήσεων υλικών και κατανάλωσης.
- Μείωση της χρήσης επιβλαβών υλικών, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των προμηθευόμενων υλικών.
- Μείωση της μόλυνσης και επιπέδων θορύβου
- Χρήση ανακυκλώσιμων υλικών και ανακύκλωση αποβλήτων.

Υπό αυτές τις κατευθύνσεις, μια επιχείρηση μπορεί να εισάγει μέτρα για την αύξηση της χρήσης των ανακυκλωμένων υλικών και την αγορά πιο φιλικού περιβαλλοντικά εξοπλισμού (πχ. υπολογιστές με πρόγραμμα μείωσης καταναλωτικής ενέργειας ή υπολογιστές με μεγαλύτερο ποσοστό ανακυκλώσιμων υλικών). Η σταδιακή απόσυρση μη αποδοτικών ενεργειακά οχημάτων είναι μέθοδος μείωσης της ενεργειακής κατανάλωσης και μπορεί να επιτευχθεί με βάση τις προαναφερόμενες κατευθύνσεις των πράσινων προμηθειών. Με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής τους, μια επιχείρηση μπορεί να υιοθετήσει επιμελώς υπάρχουσες πρακτικές προμηθειών με σκοπό να εκτιμήσει τις κύριες περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή και να θέσει την περιβαλλοντική παράμετρο στις πρακτικές αγορών της. Η πολιτική, οι διαδικασίες και οι πρακτικές των πράσινων προμηθειών έχουν σχεδιαστεί για την επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς το περιβάλλον. Άλλοι παράγοντες, όπως η ποιότητα ζωής, η τιμή, οι ώρες διανομής παραμένουν ουσιαστικά κριτήρια αποφάσεων αγορών.

Στη συνέχεια αναφέρονται ενδεικτικά παραδείγματα ειδικών προϊόντων, για την προμήθεια και χρήση ή μη των οποίων απαιτείται σοβαρή και ώριμη λήψη αποφάσεων.[<http://www.gdrc.org/sustbiz/green/a-procurement.html>].

- **Ασβέστος:** Μια επιχείρηση δεν αγοράζει και δεν χρησιμοποιεί υλικά που περιέχουν προσμίξεις ασβέστου. Απαραίτητα είναι η λήψη μέτρων ασφάλειας, όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα εναλλακτικών υλικών.
- **Εντομοκτόνα και γεωργικά χημικά:** Μια επιχείρηση διαχειρίζεται δυννητικά επικίνδυνα χημικά με τρόπο ώστε να ελαχιστοποιεί τη χρήση εντομοκτόνων και γεωργικών χημικών, ενώ τηρεί αποδεκτά πρότυπα δημόσιας υγείας και γεωργικής παραγωγής και επίσης ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο μη σκόπιμης περιβαλλοντικής μόλυνσης κατά τη μεταφορά, την αποθήκευση, τη χρήση και τη διάθεση. Αυτή η πολιτική μπορεί να τηρηθεί με αυστηρές οδηγίες, σχετικά με την επιμελή αποφυγή συγκεκριμένων ουσιών, με αυστηρές

και ασφαλείς διαδικασίες επιλογής τους, εφαρμογής και διάθεσης. Πρωτίστως, η χρήση εντομοκτόνων και χημικών φαρμάκων πρέπει να απαγορεύεται, εκτός κι αν έχει εγκριθεί μετά από επιτόπια εξέταση από έναν έμπειρο ειδικό.

- **Επιβλαβείς για το όζον ουσίες:** Μια επιχείρηση πρέπει να μην προμηθεύεται ή να αποφεύγει να χρησιμοποιεί υλικά που περιέχουν επιβλαβείς για τη στιβάδα του όζοντος ουσίες, υπό τον έλεγχο του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ⁸. Αυτή η πολιτική πρέπει να υποστηρίζεται από κατάλληλες και ισχυρές τεχνικές οδηγίες, ως μέρος της εκπαίδευσης του προσωπικού σχετικά με τις πράσινες προμήθειες.
- **Χαρτί και εξοπλισμός γραφείου:** Μια επιχείρηση θα πρέπει να προμηθεύεται και να χρησιμοποιεί ανακυκλωμένο χαρτί, παραγόμενο με περιβαλλοντικές φιλικές μεθόδους καθαρισμού και περιβαλλοντικά φιλικό εξοπλισμό υπολογιστών.

Πέρα από τα ενδεικτικά αυτά παραδείγματα, υπάρχει πλήθος προϊόντων και διαδικασιών υπηρεσιών, που σε επίπεδο εθνικής, κοινοτικής (Ε.Ε) και διεθνούς πολιτικής και νομοθεσίας, πρέπει να προβλέπεται ο ανά τακτά διαστήματα έλεγχος και ανάλογα η αναθεώρηση της χρήσης, του τρόπου, του τόπου και των μέσων λειτουργίας, επεξεργασίας ή διάθεσής τους.

5.5 Παραδείγματα οικολογικής σήμανσης από αναγνωρισμένους φορείς είναι:

Το προϊόν που φέρει κάποιο οικολογικό σήμα σημαίνει ότι πληροί τα αντίστοιχα περιβαλλοντικά κριτήρια της κατηγορίας του και συνεπώς είναι συνήθως πιο φιλικό προς το περιβάλλον σε σχέση με κάποιο άλλο προϊόν της ίδιας κατηγορίας, που δεν φέρει το οικολογικό σήμα.

⁸ Το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος είναι διεθνής συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία της στιβάδας του όζοντος με την σταδιακή εξάλειψη της παραγωγής του αριθμού των ουσιών που θεωρείται υπαίτια της καταστροφής του. η συνθήκη ψηφίστηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 1987 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1989. Έκτοτε, έχει υποβληθεί σε επτά αναθεωρήσεις, το 1990 (Λονδίνο), 1991 (Κοπεγχάγη), 1993 (Μπαγκόγκ), 1995 (Βιέννη), 1997 (Μόντρεαλ) και του 1999 (Πεκίνο). Δεσμεύει τις χώρες που έχουν επικυρώσει σήμερα, στο περιορισμό και την αντικατάσταση σταδιακά έως το 2040 το αργότερο, της παραγωγής και χρήσης ουσιών που αποδυναμώνουν το στρώμα του όζοντος (SAO), υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών. Πιστεύεται ότι εάν η διεθνής συμφωνία τηρηθεί, το στρώμα του όζοντος αναμένεται να ανακάμψει μέχρι το 2050. Τα αποκαλούμενα SAO χημικά αέρια χρησιμοποιούνται στα ψυκτικά συστήματα (ψυγεία, κλιματιστικά), πυροσβεστήρες, σπρέι και σε βιομηχανικούς διαλύτες όπως CFC, CC14, HCFC, το μεθυλικό βρωμίδιο. Τα SAO επιτίθενται στα μόρια του όζοντος και σχηματίζουν ελεύθερες ρίζες αυξάνοντας την ένταση της ηλιακής ακτινοβολίας στη γη. Από το 1984, οι επιστημονικές παρατηρήσεις κατέγραψαν περιορισμό του στρώματος του όζοντος από 30% έως 40% μέσα σε περίοδο 30 ετών, προκαλώντας διεθνή κινητοποίηση, η οποία κατέληξε στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ. Θεωρείται διεθνής επιτυχία γιατί επέτρεψε να περιορισθεί η χρήση του 95% των προϊόντων των οποίων προέβλεπε τον περιορισμό, έως το 2010, ώστε να προστατευθεί το στρώμα του όζοντος.

Παράλληλα, το προϊόν έχει πιστοποιηθεί από ανεξάρτητο φερέγγυο οργανισμό και ελέγχεται συστηματικά από δημόσιες αρχές. Τέλος, το προϊόν με το οικολογικό σήμα είναι τουλάχιστον της ίδιας ποιότητας και χρηστικότητας με τα προϊόντα της κατηγορίας του που δεν παρουσιάζουν περιβαλλοντικά οφέλη.

Το **‘Οικολογικό Σήμα’** της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο **‘Γαλάζιος Άγγελος’** της Γερμανίας

Ο **‘Κύκνος’** των σκανδιναβικών χωρών

Το **‘Green Seal’** στις ΗΠΑ

Το σήμα του **‘Forest Stewardship Council’** (FSC) για πιστοποιημένη αειφορική ξυλεία

Ο **‘Ενεργειακός Αστέρας’** (Energy Star) για προϊόντα χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης

Εικόνα 1 Εικονίδια οικολογικής σήμανσης από αναγνωρισμένους φορείς.

Τα περιβαλλοντικά ή οικολογικά σήματα σήμερα καλύπτουν μία ευρεία και αυξανόμενη γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών όπως υπολογιστές, printer, toner, χαρτί, είδη γραφείου, έπιπλα, καθαριστικά, καλύμματα δαπέδων, μπαταρίες, φωτιστικά, συστήματα αερισμού και κλιματισμού, κ.λπ. [<http://www.greenpeace.org/greece/el/getinvolved/137368/137393/138255/>]

Σε αρκετές περιπτώσεις, τα αντίστοιχα περιβαλλοντικά κριτήρια καλύπτουν και τις προδιαγραφές για την πραγματοποίηση των προμηθειών. Έτσι, η οικολογική σήμανση μπορεί να αποτελέσει ένα πολύτιμο και εύχρηστο εργαλείο για τις πράσινες προμήθειες ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης.

Κάποιες φορές βέβαια, μπορεί να βρει κανείς προϊόντα που ενώ είναι όντως φιλικά στο περιβάλλον (ίσως και περισσότερο από τα αντίστοιχα προϊόντα με οικολογικό σήμα), εν τούτοις δεν έχουν κάποια αναγνωρισμένη οικολογική σήμανση. Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να

συνοδεύονται από τα αποδεικτικά εκείνα στοιχεία που πιστοποιούν και αποδεικνύουν τη φιλικότητά τους προς το περιβάλλον. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η πολιτική πράσινων προμηθειών μοιάζει με τη γυναίκα του Καίσαρα, δεν πρέπει να είναι μόνο πράσινη, αλλά πρέπει να φαίνεται κιόλας.

6.ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

6.1 Εισαγωγή

Η εξέταση του διεθνούς θεσμικού πλαισίου για τις πράσινες προμήθειες είναι απαραίτητη για να εξηγηθεί η μετάβαση προς τις πράσινες προμήθειες, με κύρια σημεία τη δραστηριοποίηση του WTO (Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου) και την αντίστοιχη νομοθεσία που αναφέρεται σε προβλέψεις, προδιαγραφές, περιορισμούς, πρότυπα, δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μελών αλλά και τρίτων χωρών, με έμφαση σε ζητήματα όπως του πλέον ευνομούμενου κράτους, της πρόσβασης στην αγορά και της εθνικής μεταχείρισης με εστιασμό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι εφαρμόσιμες στις πράσινες προμήθειες συμφωνίες είναι η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, η Συμφωνία Τεχνικών Εμποδίων στο Εμπόριο, η Γενική Συμφωνία Εμπορίου σε Υπηρεσίες, η Συμφωνία για τις Επιδοτήσεις και τα Αντισταθμιστικά Μέτρα και η Συμφωνία για Κρατικές Προμήθειες.

Πρόσφατα η πράσινη προμήθεια έχει καταστεί αντικείμενο εστιασμού σε κρατικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο εντός της Ε.Ε. και σε άλλες βιομηχανοποιημένες χώρες διεθνώς. Προερχόμενη ως πρωτοβουλία από το αυξημένο ενδιαφέρον του κοινού για τις συνέπειες της εκτεταμένης βιομηχανικής δραστηριότητας και των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, η αειφορική ανάπτυξη, όπως και η περιβαλλοντική προστασία, έχουν καταστεί ακόμη πιο σημαντικές. Συνακόλουθα, αντιστοιχώντας στο 14-16% του ΑΕΠ της Ε.Ε. ο θεσμός της «πράσινης» προμήθειας αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Οι «πράσινες» προμήθειες βρίσκονται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας της Ε.Ε., ως ένα ισχυρό εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης που μπορεί να επιφέρει θετικές αλλαγές στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως πράσινη προμήθεια μπορεί να καθοριστεί ως η προμήθεια (πρώτιστα των δημόσιων Αρχών) σε προϊόντα, υπηρεσίες και στον κατασκευαστικό τομέα, οι οποίες έχουν την ελάχιστη και ασφαλέστερη δυνατή επίπτωση στο περιβάλλον και στους ανθρώπους, σε όρους φυσικών πόρων-υλικών, αναλώσιμων, υλοποίησης, λειτουργίας και τελικής διάθεσης. [Κουτούπα – Ρεγκάκου Ευ, 1995]

6.2 Θεσμικό πλαίσιο-πολιτικές και αποφάσεις

Η κατεύθυνση πώς την πράσινη προμήθεια υποστηρίζεται από την Ε.Ε. και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με πολιτικές και αποφάσεις από τις οποίες οι πιο σημαντικές είναι:

- **Η ευρωπαϊκή Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)**, αρθρ.6, που αναφέρει ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές και δραστηριότητες της Ε.Ε.
- **Το 6^ο Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Δράσης της Κοινότητας** της 22^{ης} Ιουλίου 2002, που ενθαρρύνει την εκπλήρωση των πράσινων προμηθειών.
- **Η Ερμηνευτική Ανακοίνωση της Επιτροπής** στην κοινοτική νομοθεσία όπως εφαρμόζεται για την πράσινη προμήθεια και τις δυνατότητες ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών κριτηρίων στην πράσινη προμήθεια.
- **Η Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση C-513/99.**
- **Η Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση c-448/01**
- **Η Οδηγία 2004/18/EC** για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων, κρατικών παροχών και κρατικών υπηρεσιών.
- **Η οδηγία 2004/17/EC** για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων των νομικών προσώπων με αντικείμενο τις υπηρεσίες παροχής και λειτουργίας στους τομείς ύδατος, ενέργειας, συγκοινωνιών και ταχυδρομικών υπηρεσιών.
- **Η Οδηγία 2004/35/EC** για την κάλυψη της αστικής ευθύνης των επιχειρήσεων σε σχέση με το περιβάλλον.

Η διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου, των πολιτικών και των πρωτοβουλιών της Ε.Ε. είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς ενσωματώνονται ή συμπληρώνουν, βελτιώνοντας τις αντίστοιχες εθνικές των χωρών μελών, ενώ παράλληλα λειτουργούν ως βασικές κατευθύνσεις και σημεία αναφοράς για την ένταξη της εφαρμογής των πράσινων προμηθειών στις πρακτικές και διαδικασίες των φορέων. Η ανάλυση σημαντικών αποφάσεων, η ανάγκη διευκρινήσεων και η ερμηνεία τους με σκοπό την άρτια και απρόσκοπτη εφαρμογή τους, καθώς και η αναφορά σε πιο πρόσφατες οδηγίες για την ένταξη της περιβαλλοντικής παραμέτρου στις δημόσιες προμήθειες, εξηγούν τις κύριες δυνατότητες και προβλέψεις στη χρήση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων σε σχέση με τα προϊόντα, τις υπηρεσίες και τον κατασκευαστικό τομέα. Ο θεσμός της οικολογικής σήμανσης λειτουργεί ως εγγύηση φιλοπεριβαλλοντικών –«πράσινων» ιδιοτήτων και χρήσεων σε προϊόντα και υπηρεσίες, με καθιερωμένα αντιπροσωπευτικά σήματα(το άνθος-σύμβολο οικολογικής σήμανσης της Ε.Ε., Ο Γαλάζιος Άγγελος, ο Σκανδιναβικός Κύκνος κτλ) που βρίσκουν εφαρμογή εντός της Ε.Ε. και διεθνώς.

Στην Ε.Ε. η σημασία των ΠΔΣ(Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων) επισημάνθηκε για πρώτη φορά στην ανακοίνωση που εξέδωσε η Επιτροπή το 2003 με θέμα την Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων, όπου διατυπώθηκε σύσταση προς τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνικά σχέδια δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις μέχρι τα τέλη του 2006. Μέχρι τον Ιούνιο του 2010, 21 κράτη μέλη είχαν θεσπίσει εθνικά σχέδια δράσης και 6 κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) βρίσκονταν στο στάδιο προετοιμασίας των εθνικών σχεδίων δράσης τους. [Ζήσης Ι, Πράσινο Επιχειρείν, 2003]

7.ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

7.1 Εισαγωγή

Οι κρατικές προμήθειες αποτελούν σημαντικό κομμάτι της οικονομίας κάθε κράτους. Η συγκέντρωση της μεγάλης αγοραστικής δύναμής του, αποτελεί μοχλό άσκησης οικονομικής πολιτικής και ανάπτυξης. Αυτό πραγματοποιείται κυρίως με ενοποιημένες προμήθειες, μακροχρόνιες και επαναλαμβανόμενες συμβάσεις, με την ενοποίηση των προδιαγραφών και γενικότερα με την άσκηση πολιτικής των προμηθειών. Με τον τρόπο αυτό κατευθύνεται και υποβοηθείται το παραγωγικό δυναμικό της χώρας ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας με την προσφορά καλύτερων τιμών και παράλληλα διαφάνεια και αποδοτικότητα των Υπηρεσιών που ασχολούνται με τις Κρατικές αγορές. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Η έννοια της προμήθειας ορίζεται σαφώς στα ισχύοντα νομοθετικά κείμενα:

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2286/1995, «προμήθειες του δημόσιου τομέα είναι συμβάσεις από επαχθή αιτία, που συνάπτονται εγγράφως μεταξύ ενός προμηθευτή αφ' ενός και των φορέων που ορίζονται στην παρ. 11 αφ' ετέρου και έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση και τη μίσθωση αγαθών. Επίσης, θεωρούνται προμήθειες του δημόσιου τομέα και οι συμβάσεις ανάθεσης εκτέλεσης εργασιών, εγκατάστασης, συντήρησης, μεταφοράς ή και άλλων εργασιών που σχετίζονται με την προμήθεια των ανωτέρω αγαθών, εφόσον όμως η αξία αυτών υπερβαίνει την αντίστοιχη των εργασιών».

Οι συμβάσεις δημοσίων έργων και προμηθειών είναι οι συμβάσεις με τις οποίες το κράτος και άλλα δημόσια νομικά πρόσωπα καλύπτουν τις ανάγκες τους σε έργα υποδομής και αγαθά προσφεύγοντας στο χώρο της αγοράς. Οι συμβάσεις κρατικών προμηθειών με τη γενικότερη έννοια ή συμβάσεις κρατικού εφοδιασμού, αποτελούν δραστηριότητα με μείζονα οικονομική σημασία. Εξάλλου, όπως ορίζει και το άρθρο 2 του Π.Δ. 370/1995, συμβάσεις του Δημοσίου είναι οι εγγράφως συναπτόμενες εξ επαχθούς αιτίας συμβάσεις που έχουν αντικείμενο την αγορά με δόσεις, τη μίσθωση, τη χρηματοδοτική μίσθωση με ή χωρίς δικαίωμα εξαγοράς προϊόντων μεταξύ των αναθετουσών αρχών εκ των οριζομένων στην παρ. 2 και των προμηθευτών (φυσικών ή νομικών προσώπων). Η παράδοση των προϊόντων αυτών, δύναται να περιλαμβάνει και εργασίες τοποθέτησής και εγκαταστάσεως.

Ταυτόσημος με τον ορισμό που δίδεται στο Π.Δ. 370/1995 είναι και ο ορισμός της συμβάσεως προμηθειών που δίνεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 93/96.

Η καθοριστική για την οικονομική ανάπτυξη επίδραση των συμβάσεων του δημοσίου είχε το αναμενόμενο αποτέλεσμα, να αποτελεί δηλαδή η πολιτική των δημοσίων αγορών μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή της γενικότερης κρατικής πολιτικής σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Για τον λόγο αυτό, η προσπάθεια της κοινοτικής διοίκησης για την εγκαθίδρυση μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής δεν μπορούσε να αγνοήσει μια τόσο σημαντική παράμετρο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Απόρροια του ενδιαφέροντος αυτού είναι ένας συνεχώς διευρυνόμενος όγκος κοινοτικής νομοθεσίας. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Το ευρωπαϊκό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων αποτελεί, λόγω και του συνεχώς αυξανόμενου ενδιαφέροντός του για την παγκόσμια οικονομία, ένα δίκαιο, στο οποίο τα κράτη μέλη δεν δύνανται παρά να συμμορφωθούν σχολαστικά και εγκαίρως. Παράλληλα όμως διαπιστώνεται ο κατακερματισμός και η πολυπλοκότητα του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων με αποτέλεσμα ο πολίτης της Ένωσης να αντιμετωπίζει συχνά εκτενείς πηγές δικαίου στις οποίες δεν δύναται να προστρέχει ή να γνωρίζει. Δεδομένης μάλιστα και της καθυστερημένης χρονικά προσαρμογής των κρατών μελών το ζήτημα καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκο, εφόσον είναι δυνατό στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης να ισχύουν εκ παραλλήλου διάφορες πηγές μη συνεκτικές μεταξύ τους. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Η Επιτροπή στο έγγραφο της 11ης/3/1998 «Δημόσιες Συμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (COM 98, 143) έθεσε ευθέως τόσο το ζήτημα της υποχρεωτικής πλήρους ενσωμάτωσης των κανόνων του κοινοτικού δικαίου όσο και την ανάγκη δημιουργίας ενιαίου πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις. Τα κράτη μέλη ωστόσο επίμονα καθυστερούν τη μεταφορά των σχετικών οδηγιών στην έννομη τάξη τους. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Παρά το γεγονός ότι ήδη υφίσταται μεγάλη εκτάσεως τροποποίηση του συνόλου του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων, παρατηρείται ότι η αντίσταση των κρατών μελών αφορά τις αρχικές οδηγίες και φυσικά προαναγγέλλει ένα στάδιο προβληματικής εφαρμογής του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Ωστόσο, οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως ένα εμπόδιο στην ολοκλήρωση της κοινής αγοράς και των ευρωπαϊκών θεμελιωδών ελευθεριών. Εκ πρώτης όψεως η άποψη ξενίζει και για αυτό χρήζει περαιτέρω ανάλυσης και διευκρινίσεων. Σύμφωνα με μια καθαρά εμπορική προσέγγιση, για να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της κοινής αγοράς είναι απαραίτητη η κατάργηση τόσο των δημόσιων μονοπωλίων, όσο και της προσπάθειας ανάδειξης εθνικών αναδόχων. Άλλωστε οι δημόσιες συμβάσεις είναι ένα σημαντικό μέρος της ευρωπαϊκής αγοράς, αφού αντιπροσωπεύουν το 16,3% του ακαθάριστου κοινοτικού προϊόντος. [Ρεστέμης Ε, 2005]

Ιστορικά, η πρώτη απόπειρα δημιουργίας ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων έγινε τη δεκαετία του 19ου με δύο οδηγίες για τα δημόσια έργα και τις υπηρεσίες αντίστοιχα. Στη συνέχεια το 1985 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τη Λευκή Βίβλο προς το Συμβούλιο για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς εξέφρασε την άποψη ότι οι δημόσιες συμβάσεις είναι ένα στοιχείο- κλειδί προς την ευρωπαϊκή δράση. Το 1993 εξεδόθησαν νέες οδηγίες, ενώ στις 27.11.1996 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την Πράσινη Βίβλο, με την οποία εξερευνούσε το δρόμο μπροστά.

Το 1997 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ένα ψήφισμα. Το 1998 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά από διαβούλευση, εξέδωσε μία ανακοίνωση. Το 2000 έγινε πρόταση για νέα Οδηγία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Τέλος, οι νέες οδηγίες 2004/18/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31^{ης} Μαρτίου 2004 περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών και 2004/17/EK περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών είναι πραγματικότητα.[Ρεστέμης Ε, 2005]

7.2. Οι Αρχές των Προμηθειών

Το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και προμηθειών διέπεται από μια σειρά γενικών αρχών που κατευθύνουν τον ερμηνευτή στην προσέγγιση των οδηγιών και των οικείων ρυθμίσεων των διατάξεων προσαρμογής. Η διατύπωση των γενικών αρχών έχει ως στόχο την επίτευξη του ελεύθερου ανταγωνισμού αλλά και σε κάποιο βαθμό τον περιορισμό του.[Μαρκόπουλος Νικ. Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων & Προμηθειών, 2004]

Η ανάθεση των συμβάσεων που συνάπτονται στα κράτη μέλη για λογαριασμό του κράτους και άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου, υπόκειται στην τήρηση των αρχών της συνθήκης, ιδίως στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, στην αρχή της ελευθερίας της εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς στις αρχές που απορρέουν από αυτές, όπως η αρχή της ίσης μεταχείρισης, η αρχή της αποφυγής των διακρίσεων, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της διαφάνειας. Εντούτοις, για δημόσιες συμβάσεις που υπερβαίνουν κάποια αξία, είναι σκόπιμο να εκπονούνται διατάξεις κοινοτικού συντονισμού των εθνικών διαδικασιών για τη σύναψη αυτών των συμβάσεων, οι οποίες να βασίζονται σε αυτές τις αρχές προκειμένου να διασφαλίζουν τα αποτελέσματά τους και να εγγυώνται το άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό. Συνεπώς, αυτές οι διατάξεις συντονισμού θα πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που αναφέρονται ανωτέρω καθώς και σύμφωνα με τους άλλους κανόνες της συνθήκης. [Μαρκόπουλος Νικ. Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων & Προμηθειών, 2004]

Οι βασικές αρχές που διέπουν τις κρατικές προμήθειες είναι:

1. Η αρχή της διαφάνειας των διαδικασιών.

Η αρχή της διαφάνειας καθίσταται εξαιρετικά σημαντική λόγω της επέκτασης της διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες, διασφαλίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό και την τήρηση της ίσης μεταχείρισης. Η διαδικασία εκτέλεσης των δημόσιων προμηθειών, σε όλες τις φάσεις του διαγωνισμού (διακήρυξη – επιλογή προμηθευτή – ανάθεση σύμβασης) στηρίζεται σε συγκεκριμένους και γνωστούς εκ των προτέρων κανόνες, οι οποίοι ισχύουν σε όλη τη διάρκειά τους και οφείλουν να είναι πλήρεις, απόλυτα κατανοητοί και σαφείς. Οι όροι των διαγωνισμών για τις δημόσιες προμήθειες δεν επιτρέπεται να αλλάξουν μετά την προκήρυξή τους παρά μόνο σε περίπτωση που γίνουν αποδεκτές τυχόν κατατεθειμένες από μέρος των διαγωνιζόμενων, ενστάσεις ή προσφυγές.

Η αρχή της διαφάνειας αποτελεί μία ιδιαίτερα αξιοσημείωτη διάσταση τόσο για το κοινοτικό δίκαιο εν γένει όσο και για το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων ειδικότερα. Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αποτελεί αρχή εξαιρετικής σημασίας για το δίκαιο του διεθνούς εμπορίου ρητά προβλεπόμενη από τη Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις.

Η αρχή της διαφάνειας δεν μπορεί παρά να αντιμετωπίζεται ως αρχή έντονα περιοριστική της συμβατικής ελευθερίας των κρατών και των αναθετουσών αρχών εν γένει. Στον ίδιο βαθμό θα μπορούσε να θεωρηθεί ασυμβίβαστη και με την κατοχύρωση του ελεύθερου ανταγωνισμού εφόσον φέρει το ένα συμβαλλόμενο μέρος σε θέση «απολογούμενου» έναντι όσων δεν επέτυχαν να συμβληθούν μαζί του.

2. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης απαγορεύει όχι μόνο την πρόδηλη διάκριση λόγω ιθαγένειας αλλά και οποιαδήποτε συγκεκριμένη μορφή διάκρισης, η οποία κατ' εφαρμογή άλλων κριτηρίων διάκρισης καταλήγει στο ίδιο ή ανάλογο αποτέλεσμα. Στην πρόβλεψη της υποχρέωσης ανάπτυξης ελεύθερου ανταγωνισμού βασίστηκε η υιοθέτηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσφερόντων, σύμφωνα με την οποία, κρίσιμο στοιχείο για την αξιολόγηση μιας προσφοράς είναι η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Υπό αυτή την έννοια, οι όροι των διαγωνισμών για τις δημόσιες προμήθειες δεν επιτρέπεται να εισάγουν πολιτική διακρίσεων έναντι συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή κατηγοριών επιχειρήσεων της Ελλάδας ή του εξωτερικού.

3. Η αρχή της αναλογικότητας.

Ιδιαίτερη έκφραση της αρχής της ίσης μεταχείρισης είναι η αρχή της αναλογικότητας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, ανάλογες καταστάσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο εκτός αν η διαφορετική αντιμετώπιση δικαιολογείται από

αντικειμενικούς λόγους. Η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου που εφαρμόζεται και στις δημόσιες συμβάσεις και διέπει όχι μόνον τη συνολική δράση αλλά ακόμη και την διακριτική ευχέρεια των αναθέτουσών αρχών. Σύμφωνα με την αρχή αυτή κάθε επιλεγόμενο μέτρο πρέπει να είναι συγχρόνως αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Έκφραση των αρχών αυτών αποτελεί και η υποχρέωση αναγνώρισης των τεχνικών προδιαγραφών, πιστοποιητικών, τίτλων και εγγράφων, που απαιτούν οι αναθέτουσες αρχές για την επιλογή κατάλληλου αναδόχου σύμβασης. Έκφραση των ίδιων αρχών αποτελεί και η υποχρέωση αιτιολόγησης της δυσμενούς ή απορριπτικής απόφασης που λαμβάνει κάθε αναθέτουσα αρχή στο πλαίσιο διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων η οποία απορρέει και από τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου ορισμένων κρατών μελών.

4. Η αρχή της δημοσιότητας.

Σύμφωνα με την οποία οι αγορές που πραγματοποιεί το Δημόσιο γίνονται γνωστές για την εξυπηρέτηση κάθε ενδιαφερομένου μέσω της δημοσίευσής τους στον εθνικό τύπο αλλά και στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και στην Τράπεζα Δεδομένων TED (Tenders Electronic Daily), που δίνει στους συνδρομητές καθημερινά άμεση πρόσβαση στις προκηρύξεις συμβάσεων εκτέλεσης δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. Στο πλαίσιο των κοινοτικών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, ο ελεύθερος ανταγωνισμός διασφαλίζεται μέσα από τους κανόνες δημοσιότητας που θεσπίζουν οι οδηγίες, τις κάθε είδους περιοριστικές του ανταγωνισμού απαγορεύσεις, όπως και οι δεσμεύσεις που καθορίζονται με τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών.

Ο σχεδιασμός των οδηγιών στόχευε στο συντονισμό των εθνικών διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων προμηθειών, δημοσίων έργων και υπηρεσιών. Χρησιμοποιήθηκε η οδηγία για τον απλούστατο λόγο ότι ως νομικό εργαλείο λαμβάνει υπόψη της τις υπάρχουσες εθνικές ευαισθησίες και ιδιαιτερότητες των κρατών – μελών (27). Η προσπάθεια εστίασε στην ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς, με κριτήριο τη ρύθμιση της αγοραστικής συμπεριφοράς της αναθέτουσας αρχής. Το καθεστώς στοχεύει στην ανεμπόδιστη είσοδο στις δημόσιες αγορές μέσω της διαφάνειας των δημοσίων εσόδων και της αυξημένης πληροφόρησης σχετικά με την αγορά και την επίμαχη κάθε φορά σύμβαση. Η διαφάνεια έχει σαν αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό τιμών. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να συγκρίνει τιμές και αυτό επηρεάζει την προσφορά. Επιπλέον, δημιουργείται στους προμηθευτές και στους πολίτες – φορολογούμενους εμπιστοσύνη στις δημόσιες αρχές, οι δημόσιοι υπάλληλοι που ασχολούνται με τη διαδικασία του διαγωνισμού νιώθουν ότι ελέγχονται, ενώ είναι δυσκολότερη η απόκρυψη της απάτης και της παρανομίας. Περαιτέρω,

η διαφάνεια επιτυγχάνεται με την κατάργηση των τεχνικών προδιαγραφών που είναι ικανές να παραβιάσουν την αρχή της ισότητας και με την ομοιόμορφη εφαρμογή αντικειμενικών κριτηρίων συμμετοχής στη διαγωνιστική διαδικασία. Συνεπώς, το κύριο εργαλείο με το οποίο οι ευρωπαϊκές οδηγίες προσπαθούν να καθιερώσουν την κοινή αγορά είναι η διαφάνεια. Συνώνυμο της διαφάνειας είναι η όσο το δυνατόν ευρύτερη συμμετοχή στο διαγωνισμό, που υποστηρίζεται με την απαγόρευση διακρίσεων εις βάρος των αλλοδαπών εταιρειών.

Η αρχή της διαφάνειας στις συμβάσεις έχει τέσσερις βασικές παραμέτρους:

- Δημοσιότητα της περίληψης της διακήρυξης ώστε να ενημερωθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι υποψήφιοι,
- Δημοσιότητα των κανόνων βάσει των οποίων λειτουργεί κάθε διαδικασία,
- Αποφάσεις οι οποίες στηρίζονται στο νόμο που περιορίζει τη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής,
- Δυνατότητα στις εταιρίες στις οποίες δεν γίνεται κατακύρωση για υποβολή ενστάσεων, οι οποίες πρέπει να απορρίπτονται αιτιολογημένα και με δικαστική συνδρομή.

Από την άλλη πλευρά όμως, μπορεί να αντιταχθεί ότι οι προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής σε μια ελεύθερη οικονομία είναι τρεις: **οικονομικότητα**, **αποδοτικότητα**, **αποτελεσματικότητα**. Με τον όρο **οικονομικότητα** εννοούμε τη μείωση του κόστους που χρησιμοποιείται για μια δραστηριότητα. Με τον όρο **αποδοτικότητα** εννοούμε τη σχέση μεταξύ εισροών και εκροών όσον αφορά στα αγαθά, στις υπηρεσίες και στις πηγές που χρησιμοποιούνται για να παραχθούν αυτά. Τέλος, με τον όρο **αποτελεσματικότητα** εννοούμε τη μέτρηση του κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι και τη σχέση ανάμεσα στα αναμενόμενα οφέλη και τα οφέλη που πραγματοποιήθηκαν. Αν και η διαφάνεια μπορεί να οδηγήσει στην οικονομικότητα σε κάποιες περιπτώσεις, σε άλλες μπορεί να έχει το αντίθετο αποτέλεσμα. Η ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας των υπαλλήλων, οι οποίοι ασχολούνται με τη διαδικασία ανάδειξης αναδόχου μπορεί να οδηγήσει σε παράνομη συμπεριφορά, η έλλειψη της όμως μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την αδιαφορία. Κανόνες δέσμιας αρμοδιότητας δεν μπορούν να λάβουν υπόψη τους την ανάγκη για αποτελέσματα που ταιριάζουν σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Επιπλέον η διαφάνεια μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες δαπάνες, διότι υπάρχει σημαντικό διοικητικό κόστος για την αναθέτουσα αρχή, απαιτείται μεγαλύτερη προετοιμασία και δαπάνες αξιολόγησης για τη χρησιμοποίηση των ανοιχτών διαδικασιών, ενώ οι διαγωνιζόμενοι που δεν ανακηρύσσονται ανάδοχοι έχουν υποστεί μη επανορθώσιμη οικονομική ζημία από τη συμμετοχή τους. Άλλωστε η «γραφειοκρατία της διαφάνειας» κάποιες φορές αποτελεί εμπόδιο για εταιρίες ώστε να συμμετέχουν στο διαγωνισμό. Τέλος, δεν μπορεί να εκμηδενιστεί ο φόβος

της διαπλοκής μεταξύ συμμετεχουσών εταιρειών. [Μαρκόπουλος Νικ. Δίκαιο Δημόσιων Συμβάσεων & Προμηθειών, 2004]

Οι εθνικές κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τις δημόσιες συμβάσεις σαν εργαλείο ασκήσεως πολιτικής. Προσπαθούν μέσω των δημοσίων συμβάσεων να επιτύχουν οικονομικούς στόχους, οι οποίοι δεν συνδέονται ούτε με το άμεσο αντικείμενο της δημόσιας σύμβασης, ούτε με την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς. Εκτός από την αποκάλυπτη τακτική ‘αγοράστε εθνικά προϊόντα’ υπάρχει η ενθάρρυνση συμμετοχής σε συμβάσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των οποίων η δραστηριότητα θεωρείται ειδικής οικονομικής σημασίας καθώς και η απειλή ποινών ή η καταγγελία συμβάσεων όταν οι εταιρείες δεν συμμορφώνονται με την κυβερνητική πολιτική. Οι δημόσιες συμβάσεις χρησιμοποιούνται επίσης ως εργαλείο κοινωνικής πολιτικής ή ευαισθητοποίησης προς το περιβάλλον, ανάπτυξης της περιφέρειας, αναδόμησης ή υποβοήθησης νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων, ή ανάπτυξης πολιτικής ίσων ευκαιριών. Πολλές από τις προαναφερόμενες πολιτικές είναι και κοινοτικές πολιτικές. Η αρχή της διαφάνειας, για την οποία όλο και περισσότερο γίνεται λόγος, δεν είναι από μόνη της ικανή να αναμετρηθεί με τη διαπλοκή στις δημόσιες συμβάσεις. Όπου υπάρχει διακριτική ευχέρεια, υπάρχει πάντα πιθανότητα για συγκαλυμμένη διάκριση. Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί η τεχνική αξιολόγηση των συμμετεχουσών εταιρειών, η οποία παραμένει νομικά ανέλεγκτη, εφόσον δεν ελέγχεται η ορθότητα των τεχνικών κρίσεων. Επιπλέον, οι οδηγίες δεν αναφέρονται ρητά στη φάση εκτέλεσης. Η λεπτομερής φύση των κανόνων μπορεί να είναι αντιπαραγωγική σε κάποιες περιπτώσεις, ενώ η έλλειψη σαφήνειας της νομοθεσίας είναι ο πιο καθοριστικός παράγοντας μη συμμόρφωσης σε αυτές. Άλλα προβλήματα, τα οποία μόνο με την επίκληση της αρχής της διαφάνειας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων δεν μπορούν να επιλυθούν είναι τα ακόλουθα: υπάρχει πάντα ο κίνδυνος του ολιγοπωλίου, αφού μικρομεσαίες επιχειρήσεις βρίσκουν δυσκολίες να εισχωρήσουν σε μια αλλοδαπή γεωγραφική αγορά. Οι ημεδαπές εταιρίες βρίσκονται τις περισσότερες φορές ένα βήμα μπροστά, αφού έχουν ήδη επιλύσει προβλήματα προσαρμογής. Ειδικά στα έργα η συμμετοχή είναι ιδιαίτερα δύσκολη χωρίς γνώση της τοπικής αγοράς, γι αυτό στις περιπτώσεις αυτές η σύσταση κοινοπραξιών μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών εταιριών είναι μία τακτική που ακολουθείται συχνά, η οποία παρατηρείται και στον τομέα των υπηρεσιών. Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα, δηλαδή η προμήθεια ειδών ή η παροχή υπηρεσιών και με τους καλύτερους δυνατούς όρους και η μείωση του κόστους της διαδικασίας του διαγωνισμού. Μια άποψη που επικρατεί είναι η εξής: θα πρέπει να δημιουργηθούν σχέσεις συνεργασίας που θα διαρκούν περισσότερο από τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης σύμβασης με ένα περιορισμένο αριθμό προμηθευτών.

Η λύση αυτή, δανεισμένη από τον ιδιωτικό τομέα, έχει τα εξής πλεονεκτήματα: καλύτερη σχέση ποιότητας – τιμής για τον ανάδοχο μακροπρόθεσμα, ο οποίος μπορεί να ενθαρρύνει τους προμηθευτές να κατασκευάσουν νέα προϊόντα, που να ταιριάζουν καλύτερα στις ανάγκες του, ο προμηθευτής από την πλευρά του είναι εξοικειωμένος με την οργάνωση του αναθέτοντος φορέα και ο αναθέτων φορέας έχει καλύτερη γνώση των ικανοτήτων του προμηθευτή. Περαιτέρω, με τη λύση αυτή προάγεται η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα αφού μειώνεται το κόστος της διαδικασίας απόκτησης των προϊόντων και οι διαφωνίες επιλύονται με φιλικό και ταχύ διακανονισμό. Ελλοχεύουν όμως και οι ακόλουθοι κίνδυνοι: ο προμηθευτής μπορεί να χάσει το κίνητρο να είναι δημιουργικός και αποτελεσματικός, ο αναθέτων φορέας μπορεί να παραλείψει να έρθει σε επαφή με νέους και πιο ανταγωνιστικούς προμηθευτές που έχουν στο μεταξύ εμφανιστεί στην αγορά ή μπορεί να μην προβεί σε διαδικασία διαγωνιστική σε αγορές όπου αυτό θα ήταν πιο αποτελεσματικό από στρατηγικές σχέσεις. [Μαρκόπουλος Νικ. Δίκαιο Δημόσιων Συμβάσεων & Προμηθειών, 2004]

Σε ένα σύστημα που βασίζεται σε νομικούς κανόνες δέσμιας αρμοδιότητας η στάθμιση απολήγει υπέρ της συμμόρφωσης στους κανόνες, παρά υπέρ της ποιότητας των αποτελεσμάτων. Μια εναλλακτική προσέγγιση, υπό το φως της Λευκής Βίβλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, που προτείνεται είναι η ακόλουθη: η Λευκή Βίβλος υιοθετεί την αποτελεσματικότητα σαν μία από τις πέντε αρχές – κλειδιά της διακυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία οι πολιτικές πρέπει να ολοκληρώνονται στο κατάλληλο επίπεδο. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εθνική διακριτική ευχέρεια και όχι στη διαφάνεια. [Μαρκόπουλος Νικ. Δίκαιο Δημόσιων Συμβάσεων & Προμηθειών, 2004]

7.3 Το Νομοθετικό Πλαίσιο

Με την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι περί προμηθειών διατάξεις προσαρμόστηκαν με τις κοινοτικές ρυθμίσεις (οδηγίες) και καταργήθηκαν οι προϋπάρχουσες διατάξεις που εμπόδιζαν την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων, όπως π.χ. οι ρυθμίσεις για την προστασία (προτίμηση) της επαρχιακής και εγχωρίου βιομηχανίας και βιοτεχνίας στους διαγωνισμούς Κρατικών Προμηθειών. Επί πλέον η χώρα μας, ως μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.), υπέγραψε μαζί με τα υπόλοιπα Κράτη- Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εφαρμόζει τις σχετικές συμφωνίες (συμφωνία Μαράκες ή GPA).[Παναγόπουλος 2005 α, β]

Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι είναι προτιμότερο οι κρατικές προμήθειες να διενεργούνται από ένα κεντρικό όργανο, όπως τη Γενική Γραμματεία Εμπορίου. Η συγκεκριμένη άποψη κερδίζει έδαφος στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτό συμβάλλει στην εκλογίκευση των κρατικών προμηθειών, καθώς επιτρέπει τη

συνολική εποπτεία, εξοικονομώντας παράλληλα χρηματικούς πόρους, καθώς οι προμήθειες διενεργούνται σε μεγάλες ποσότητες από μία Αρχή και με ενιαίους κανόνες διεξαγωγής. [Παναγόπουλος 2005 α, β]

Ο Ν. 2286/1995 (ΦΕΚ 19/1-2-95) «Προμήθειες του δημόσιου τομέα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων», θα μπορούσε να χαρακτηριστεί νόμος πλαίσιο. Είναι ο νόμος που έχει εκδοθεί σε συνέχεια των Ν. 3095/1954, Ν. 1797/1988 και Ν. 2000/1991 και εναρμονίζει τις διαδικασίες προμηθειών με τις αντίστοιχες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επαναφέρει το σύστημα της Κεντρικής Εκτέλεσης των προμηθειών του Δημοσίου που είχε καταργηθεί με τον Ν. 2000/1991.

Ο Ν. 2286/1995 ρυθμίζει θέματα Κρατικών Προμηθειών καθώς και τις διαδικασίες του διαγωνισμού.).[Παναγόπουλος 2005 α, β]

Και στην Ελλάδα η πρόβλεψη θεσμικού πλαισίου και πρακτικής των προμηθειών αναφέρεται ως σήμερα κυρίως στις διαδικασίες του δημόσιου τομέα (ως προμηθευόμενου μέρους), με συνηθέστερη περίπτωση το έτερο συμβαλλόμενο μέρος (αυτό του προμηθευτή) να εκπροσωπεί τον ιδιωτικό τομέα. Η διερεύνηση του προσφέρει χρήσιμη πληροφόρηση για αυτή καθεαυτή τη λειτουργία και τις διαδικασίες των προμηθειών από πλευράς δημόσιων φορέων, ωφέλιμη για την περίπτωση της μετάβασης προς τις πράσινες προμήθειες, όσο και για την ανάγκη και προώθηση ανάπτυξης νομοθεσίας για τις προμήθειες του ιδιωτικού τομέα. [Παναγόπουλος 2005 α, β]

Τελευταία όλο και συχνότερα είναι εμφανές η επιδίωξη των αναθετουσών αρχών να προβούν σε οικολογικές αγορές, δηλαδή να ενσωματώσουν στην διαδικασία δημοπράτησης συμβάσεων έργων, υπηρεσιών και προμηθειών την παράμετρο της περιβαλλοντικής προστασίας. Στους διαγωνισμούς δημοσίων συμβάσεων που προκηρύσσονται στην Ελλάδα είναι σημαντικό για την καλύτερη περιβαλλοντική πολιτική της χώρας και για διασφάλιση αποτελέσματος φιλικού προς το περιβάλλον, να περιλαμβάνονται στις τεχνικές προδιαγραφές περιβαλλοντικά κριτήρια επιλογής και ανάθεσης, αλλά και ειδικές ρήτρες για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων. [Παναγόπουλος 2005 α, β]

Συνάγεται ότι σε επίπεδο πολιτικής φιλοσοφίας, πρωτότυπου αλλά και παραγωγού κοινοτικού δικαίου επιτρέπεται ρητά η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στην διαδικασία δημοπράτησης και ανάθεσης μιας δημόσιας σύμβασης. Εναπόκειται στις ελληνικές αρχές η ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των δυνατοτήτων που προσφέρει το κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο, λόγω και των προεδρικών διαταγμάτων ενσωμάτωσης των οδηγιών 2004/18 και 2004/17.[Παναγόπουλος 2005 α, β]

Ο τομέας των δημόσιων συμβάσεων αποτελεί μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας κάθε χώρας, δεδομένης της εμφάνισης έντονου ανταγωνισμού. Κανόνες ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας για τους συμμετέχοντες, οι οποίοι καθορίζονται από πλήρες νομοθετικό πλαίσιο, συνεπάγονται

βέλτιστο ποιοτικά και οικονομικά αποτέλεσμα για τις αναθέτουσες αρχές αλλά και για τους οικονομικούς φορείς. [Παναγόπουλος 2005 α, β]

7.4 Η διαδικασία των Δημόσιων Συμβάσεων στην Ελλάδα

Το νομοθετικό πλαίσιο με βάση το οποίο υλοποιούνται σήμερα οι διαδικασίες των δημόσιων συμβάσεων περιγράφεται από τις διατάξεις του Νόμου 2286/95, όπως ισχύει μετά από σχετικές τροποποιήσεις του, από τις διατάξεις της κοινοτικής οδηγίας 93/36, η οποία ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με το Π.Δ 370/95 και τον κανονισμό προμηθειών Δημοσίου, Π.Δ 394/96 που λειτουργεί συμπληρωματικά προς το 370/95 σε όσες προμήθειες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Επίσης από τις διατάξεις του Ν 2522/95 παρέχεται πλήρης δικαστική προστασία στους συμμετέχοντες, ενώ με τον έλεγχο νομιμότητας που διενεργείται από το Ελεγκτικό Συνέδριο πριν από την υπογραφή των συμβάσεων και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 2741/99, διασφαλίζεται η τήρηση όλων των κειμένων διατάξεων. Ο Νόμος 2286/95 αντικαταστάθηκε από τον Ν3855/2010 φεκ Α' 95/23-06-2010 άρθρο 18 «Μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση, ενεργειακής υπηρεσίας & άλλες διατάξεις». [Παναγόπουλος 2005 α, β]

Το πλέγμα των ως άνω νομοθετικών ρυθμίσεων, παρά το γεγονός ότι ορισμένες φορές καθιστά χρονοβόρα τη διαδικασία ανάθεσης μιας δημόσιας σύμβασης, είναι βέβαιο ότι διασφαλίζει την τήρηση των κατευθυντήριων γραμμών που επιτάσσει η κοινοτική νομοθεσία, δηλαδή της ίσης μεταχείρισης της διαφάνειας, την ευρύτητα στη συμμετοχή αλλά και της ανάπτυξης του ανταγωνισμού. Για την εκτέλεση μιας προμήθειας οι αναθέτουσες αρχές έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν την διαδικασία κλειστού ή ανοιχτού διαγωνισμού, ή ακόμα και τη διαδικασία διαπραγμάτευσης εάν και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νομοθετικό πλαίσιο.).[Παναγόπουλος 2005 α, β]

Τα κριτήρια αξιολόγησης των υποβαλλόμενων προσφορών στους διαγωνισμούς και για τις τρεις ως άνω περιπτώσεις που θα πρέπει απαραίτητα να κατονομάζονται και να περιγράφονται στις διακηρύξεις, είναι είτε εκείνο της χαμηλότερης τιμής είτε της συμφέρουσας προσφοράς. Στην δεύτερη περίπτωση θα πρέπει επίσης στην προκήρυξη να αναφέρονται ρητά και οι συντελεστές βαρύτητας οι οποίοι και βαθμολογούνται από τις αντίστοιχες επιτροπές αξιολόγησης για να προκριθεί η πλέον συμφέρουσα από οικονομικής πλευράς προσφορά. Στην περίπτωση των ΟΤΑ (Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης), οι προμήθειες διενεργούνται με βάση των Κώδικα Δήμων & Κοινοτήτων, το ΠΔ 28/1980 και τον ΕΚΠΟΤΑ. [Ρεστέμης 2005]

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υπέγραψε τον Φεβρουάριο του 2011 σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση των Πράσινων Προμηθειών στο Δημόσιο Τομέα, ύψους 90.000€. Σκοπός του έργου αυτού είναι

ο σχεδιασμός ανάπτυξης των κατάλληλων διαδικασιών για την προώθηση των πράσινων οικολογικών – προϊόντων στη λειτουργία του δημόσιου τομέα.

Αντικείμενο του σχεδίου δράσης, είναι:

- Τη δημιουργία περιβαλλοντικών παραμέτρων για τις κατηγορίες συμβάσεων εφαρμογής πιλοτικών πράσινων προμηθειών.
- Διερεύνηση της διαθεσιμότητας προϊόντων στην ελληνική αγορά.
- Εκτίμηση του περιβαλλοντικού οφέλους που συνεπάγεται η προμήθεια πράσινων προϊόντων από τον δημόσιο τομέα.
- Προσδιορισμός της στρατηγικής για την ενημέρωση και εκπαίδευση των αρμόδιων υπαλλήλων, καθώς και για την ενημέρωση των προμηθευτών.
- Οδηγός-Εγχειρίδιο ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών προδιαγραφών κατά τα στάδια σύναψης δημόσιων συμβάσεων.
- Δείκτες εκτίμησης επίτευξης των στόχων και της πραγματοποίησης των ενεργειών που θα αναφέρονται στο Σχέδιο Δράσης.

7.5 Διαδικασίες Προμηθειών

Οι διαδικασίες συνάψεως συμβάσεων προμηθειών διακρίνονται σε ανοικτές, κλειστές συνοπτικές, και με διαπραγμάτευση [Ρεστέμης 2005]:

α) Ανοικτές είναι οι διαδικασίες (ανοικτός διαγωνισμός) που κάθε ενδιαφερόμενος προμηθευτής μπορεί να υποβάλλει προσφορά.

β) Κλειστές είναι εκείνες (κλειστός διαγωνισμός) που μόνο οι προμηθευτές οι οποίοι έχουν προσκληθεί από το φορέα, που διενεργεί το διαγωνισμό, μπορούν να υποβάλλουν προσφορά. Στις διαδικασίες του κλειστού και ανοικτού διαγωνισμού απαιτείται προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης.

γ) Συνοπτικές (πρόχειρος διαγωνισμός) είναι οι διαδικασίες που διενεργούνται μόνο για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών αγαθών αξίας μέχρι του ποσού των 45.000€(15.333.750 δρχ.) με Φ.Π.Α., ετήσιας συνολικής δαπάνης, κατά κωδικό αριθμό είδους, σύμφωνα με την απόφαση Π/433/19-02-2003 (ΦΕΚ 2221/Β/27-02-2003) η οποία ισχύει σήμερα.

δ) Με διαπραγμάτευση (εξαιρετική ή απευθείας ανάθεση) είναι η διαδικασία που οι επί μέρους φορείς προσφεύγουν στους προμηθευτές της επιλογής τους και διαπραγματεύονται τους όρους των υπό σύναψη συμβάσεων με έναν ή περισσότερους από αυτούς, με ή χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού.

8. ΟΙ «ΠΡΑΣΙΝΕΣ» ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΟΤΑ

Σημαντικό ρόλο τόσο στην καταναλωτική όσο και επενδυτική προσπάθεια των ΟΤΑ παίζει η οργάνωση και η ποιότητα των «πράσινων» τοπικών δημόσιων προμηθειών. Η στροφή προς «πράσινες» τοπικές δημόσιες προμήθειες ή γενικότερα το «πρασίνισμα» της επενδυτικής και καταναλωτικής συμπεριφοράς των ΟΤΑ μπορεί να δημιουργήσει άμεσα αποτελέσματα στη μείωση, για παράδειγμα, της κατανάλωσης της ενέργειας. Μπορεί όμως να προκαλέσει και έμμεσα αποτελέσματα, στη δημιουργία δηλαδή λιγότερων απορριμμάτων άρα και στην ανάγκη κατανάλωσης λιγότερης ενέργειας, χώρου, υδατικών πόρων και ατμόσφαιρας για τη διαχείρισή τους. Το σημαντικότερο όμως που προσφέρει η στροφή των ΟΤΑ σε «πράσινες» προμήθειες είναι ότι μπορούν να διαδραματίσουν έναν ουσιαστικό ρόλο εμπνευστή, διαπαιδαγωγού αλλά και διαμορφωτή καλής πρακτικής για επιχειρήσεις και νοικοκυριά, όχι μόνο όσον αφορά το σχεδιασμό, την οργάνωση και την εκτέλεση, αλλά και σε ό,τι σχετίζεται με τη διάχυση των θετικών αποτελεσμάτων αυτής της πολιτικής σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και κατηγορίες. Για να προχωρήσουν σε μία τέτοια πολιτική, οι ΟΤΑ και ιδιαίτερα οι μικροί πληθυσμιακά ΟΤΑ χρειάζονται επιστημονική και τεχνική υποστήριξη. [Ρεστέμης 2005]

Εκτός των παραπάνω επιχειρημάτων, ένας λόγος που μπορεί να κινήσει τους τοπικούς άρχοντες στο να ενθαρρυνθούν για να εφαρμόσουν ανάλογες πολιτικές, είναι ότι αυτό θα ωφελήσει όχι μόνο το περιβάλλον αλλά και την αναθέτουσα αρχή με τη βελτίωση της δημόσιας εικόνας της. Ουσιαστικά, μια πολιτική «πράσινων» αγορών δεν απαιτεί συνήθως καμία οργανωτική αλλαγή από τον ΟΤΑ. Προκειμένου όμως να εφαρμοστεί, θα απαιτηθεί πρώτα από όλα στρατηγικός σχεδιασμός, οργάνωση, κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού που πραγματοποιεί τις αγορές, διασφάλιση της πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και καθορισμός προτεραιοτήτων κατά την επιλογή των πιο «πράσινων» συμβάσεων. Αφού γίνει ο σχεδιασμός, οι ΟΤΑ θα μπορούν να προχωρήσουν στην κατάλληλη οργάνωση της διαδικασίας «πράσινων» δημοσίων συμβάσεων. [Ρεστέμης 2005]

1. Αξιολόγηση των αναγκών για εκπαίδευση και διασφάλιση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.

Είναι σημαντικό να δοθούν στο προσωπικό που πραγματοποιεί τις αγορές οι απαραίτητες νομικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές γνώσεις, προκειμένου να αποφασίζει σε ποιο βαθμό και σε ποια σημεία της διαδικασίας των συμβάσεων είναι καλύτερα να εισαχθούν περιβαλλοντικοί παράγοντες, εάν αυτοί έχουν οριστεί στο σωστό επίπεδο, για την αποδοτικότερη αξιοποίηση των κονδυλίων και αν εντάσσονται στις οικολογικές προτεραιότητες του ΟΤΑ.

Είναι επίσης σημαντικό να γνωστοποιηθεί η πολιτική των «πράσινων» προμηθειών σε ένα ευρύ φάσμα από ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των νυν και των μελλοντικών προμηθευτών αλλά και των φορέων παροχής υπηρεσιών ή αναδόχων, έτσι ώστε οι νέες απαιτήσεις να λαμβάνονται υπόψη. Η συνεργασία μεταξύ των αρχών που πραγματοποιούν «πράσινες» αγορές αποτελεί έναν άλλο τρόπο αύξησης της δυνατότητας πρόσβασης σε εμπειρία και τεχνογνωσία σε θέματα περιβάλλοντος και γνωστοποίησης της πολιτικής στο ευρύ κοινό.

2. Παράγοντες των «πράσινων» προμηθειών

Για να χαρακτηριστεί ένα προϊόν ως «πράσινο» ή τουλάχιστον να συνάδει με τις οικολογικές προτεραιότητες του ΟΤΑ, θα πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία αφορούν την προέλευση, την παραγωγή, τη χρήση και γενικότερα τον κύκλο ζωής του. Παρακάτω, γίνεται μία προσπάθεια να περιγράψουν συνοπτικά ορισμένα από αυτά τα χαρακτηριστικά.

Εξόρυξη ακατέργαστων υλικών:

- Ο τόπος της εξόρυξης θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά στο μέρος της παραγωγής, ώστε να μειωθούν οι εκπομπές κατά τη μετακίνηση.
- Η διαδικασία εξόρυξης θα πρέπει να διαχειρίζεται ορθολογικά την ενέργεια και τους υδατικούς πόρους και να ελαχιστοποιεί την παραγωγή απορριμμάτων, ιδιαίτερα όσων κατηγοριοποιούνται ως επικίνδυνα.
- Τα ακατέργαστα υλικά θα πρέπει να προέρχονται από πόρους οι οποίοι διαχειρίζονται με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη

Παραγωγή:

- Η κατανάλωση ενέργειας και ύδατος κατά την παραγωγική διαδικασία.
- Η περιβαλλοντική επιβάρυνση που δημιουργείται κατά την παραγωγική διαδικασία σε ατμόσφαιρα, έδαφος και υδατικούς πόρους.
- Ο όγκος και η ποιότητα των απορριμμάτων που παράγονται κατά τη διαδικασία παραγωγής.
- Η χρήση επικίνδυνων - τοξικών υλικών κατά την παραγωγική διαδικασία.
- Ο όγκος και η ποιότητα των συσκευασιών που χρησιμοποιείται.

Χρήση Προϊόντων:

- Συμπληρωματικά και ανταγωνιστικά προϊόντα (τύπος και ποσότητα), τα οποία συνοδεύουν το προϊόν.
- Προϊόντα με μεγάλη διάρκεια ζωής ή χαμηλής ενέργειας.
- Προϋποθέσεις για τη συντήρηση και τα ανταλλακτικά.

Αποκομιδή:

- Αν τα προϊόντα μπορούν εύκολα να ανακυκλωθούν ή να διαχωριστούν.
- Αν έχουν κάποια πρακτική «δεύτερη χρήση».
- Αν η αποκομιδή του προϊόντος υπόκειται σε νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τα απορρίμματα.

Επαναχρησιμοποίηση:

- Περιορισμός αγοράς και χρήσης προϊόντων που δεν ανακυκλώνονται.
- Εκ νέου χρήση παλαιών ή πλεοναζόντων προϊόντων.
- Χρήση μεγαλύτερης ποσότητας ανακυκλωμένων προϊόντων.

Γενικά, θα πρέπει να αξιολογείται θετικά αν το προϊόν είναι πιστοποιημένο από ένα αναγνωρισμένο περιβαλλοντικό πρότυπο ή αν αποτελεί αποτέλεσμα ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης. [Ρεστέμης 2005]

8.1 οδηγός εφαρμογής τοπικής πολιτικής «Πράσινων» Προμηθειών από τους ΟΤΑ

1. Υιοθέτηση προσέγγισης βήμα προς βήμα.

Ξεκινάμε με ένα μικρό εύρος προϊόντων και υπηρεσιών όπου η περιβαλλοντική επίπτωση είναι σαφής ή όπου είναι διαθέσιμες περισσότερο οικολογικές εναλλακτικές λύσεις, χωρίς να αποδειχθούν πιο κοστοφόρες (για παράδειγμα, ενεργειακά αποδοτικότεροι εξοπλισμοί γραφείου). Μπορούμε επίσης να ξεκινήσουμε διασφαλίζοντας ότι οι υποχρεώσεις της σύμβασης δεν έχουν αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον.

[www.eetaa.gr/hmerides2010/yliko/tabook8.pdf/files/tabook8.pdf]

2. Μελέτη διαθεσιμότητας και κόστους περιβαλλοντικά ανώτερων εναλλακτικών λύσεων.

Υπάρχουν «πράσινα» ή οικολογικότερα προϊόντα στην αγορά τα οποία θα πληρούν τις απαιτήσεις των ΟΤΑ και θα έχουν την οικονομική δυνατότητα να τα εξασφαλίσετε. Μία έρευνα αγοράς θα πρέπει να έχει ως στόχο όχι μόνο την πληροφόρηση σχετικά με τα προϊόντα και το συνδυασμό ποιότητας-τιμής, αλλά και με το κατά πόσο τα χαρακτηριστικά των προϊόντων συμβάλλουν στην προώθηση των οικολογικών στόχων των ΟΤΑ.

3. Μελέτη διαθεσιμότητας δεδομένων.

Η προσπάθεια να βρεθούν τα επιστημονικά και περιβαλλοντικά δεδομένα που χρειάζονται για να οριστούν τα κριτήρια για το προϊόν που ενδιαφέρουν ένα οργανισμό. Αυτό που ουσιαστικά χρειάζεται να αποφασιστεί είναι το τι χρειάζεται σε τεχνικό επίπεδο και να εκφραστεί, στη συνέχεια, σε μια πρόσκληση για υποβολή προσφορών.

4. Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Η μελέτη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ξεκινάει τη με τα προϊόντα εκείνα ή τις υπηρεσίες (όπως είναι οι υπηρεσίες καθαρισμού), που έχουν ιδιαίτερα θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

5. Εστίαση σε ένα ή περισσότερα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως είναι οι κλιματικές αλλαγές ή η διαχείριση απορριμμάτων.

Σε κάθε ΟΤΑ, ανάλογα με τις τοπικές ιδιομορφίες, η ένταση των πιέσεων στο περιβάλλον και οι ανάγκες για στοχευμένη περιβαλλοντική πολιτική έχει διαφορετική ιεράρχηση. Για το λόγο αυτό, κάθε ΟΤΑ θα πρέπει να έχει συγκεκριμένους στόχους και ιεραρχήσεις, οι οποίοι θα εξυπηρετούνται και από τις τοπικές δημόσιες προμήθειες. Σαν φιλοσοφία, ωστόσο, στις «πράσινες» προμήθειες των ΟΤΑ θα πρέπει να εισαχθούν γενικές απαιτήσεις για την ενεργειακή απόδοση ή για τη δυνατότητα ανακύκλωσης.

6. Ευαισθητοποίηση

Πόσο κατανοητή είναι η οικολογική – «πράσινη» πολιτική του ΟΤΑ στο κοινό, στο προσωπικό, αλλά και στους πολίτες; Η επικοινωνιακή πολιτική του ΟΤΑ σε σχέση με τις «πράσινες» προμήθειες θα πρέπει να αποτελέσει ένα σημαντικό στοιχείο στη γενικότερη επικοινωνιακή πολιτική του ΟΤΑ, αλλά παράλληλα θα πρέπει να στοχεύει και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των δημοτών. Θα πρέπει οι δημότες να αντιληφθούν ότι καταβάλλεται προσπάθεια με στόχο τη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης του ΟΤΑ, ώστε να συμμετάσχουν στη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης της πόλης τους γενικότερα. Σημαντικές αλλαγές, όπως είναι για παράδειγμα ο τύπος των οχημάτων που χρησιμοποιεί η κάθε τοπική αρχή ή μία αλλαγή σε οργανικά τρόφιμα στην καντίνα του σχολείου, μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της συνειδητοποίησης της πολιτικής και στη σύνδεσή της με άλλα περιβαλλοντικά έργα.

7. Μελέτη του κύκλου ζωής των προϊόντων.

Η υιοθέτηση μιας επιστημονικής προσέγγισης λαμβάνοντας υπόψη τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Πρέπει να αποφεύγετε η μετάθεση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη μια φάση του κύκλου ζωής του προϊόντος στην άλλη. Αναζητούνται σχετικές πληροφορίες στις βασικές προδιαγραφές των οικολογικών σημάτων ή σε δικτυακούς χώρους και βάσεις δεδομένων που στόχο έχουν την ενημέρωση των καταναλωτών.

8. Βάση δεδομένων προϊόντων και υπηρεσιών της Επιτροπής

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημιούργησε μία βάση δεδομένων η οποία περιέχει απλές περιβαλλοντικές πληροφορίες γύρω από 100 ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών. Παρέχει βασικές πληροφορίες σε επιχειρήσεις και δημόσιες υπηρεσίες αγορών, όπως τα διαθέσιμα

οικολογικά σήματα για ένα δεδομένο προϊόν ή τις βασικές περιβαλλοντικές του επιπτώσεις. Αυτή τη βάση δεδομένων μπορείτε να τη συμβουλευθείτε στη διεύθυνση:

9. Παραδείγματα καλών πρακτικών για τον περιορισμό των εκπομπών του θερμοκηπίου, της κατανάλωσης ενέργειας και των «πράσινων» προϊόντων.

_ Η περίπτωση του Leicester

Το 1990, το δημοτικό συμβούλιο του Leicester της Αγγλίας (280.000 κάτοικοι) έθεσε ως στόχο τη μείωση κατά 50% της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών CO₂, έως το 2025. Επιπλέον, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην παρακολούθηση κατανάλωσης ενέργειας της πόλης, μέσω ενός πληροφοριακού συστήματος το οποίο τροφοδοτούσε με δεδομένα το δημοτικό συμβούλιο, κάθε 30 λεπτά, για την κατανάλωση ενέργειας των δημοτικών κτιρίων και ορισμένων μικρομεσαίων επιχειρήσεων της πόλης. Στόχος ήταν η προβολή του οφέλους που προκύπτει από τη μείωση κατανάλωσης ενέργειας, υδατικών πόρων και εκπομπών CO₂.

Το δημοτικό συμβούλιο του Leicester κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το παραπάνω σύστημα είναι οικονομικά αποτελεσματικό. Ο χρόνος απόσβεσης της επένδυσης υπολογίζεται σε περίπου 5 χρόνια.

_ Η περίπτωση της Βαρκελώνης

Για την προώθηση της χρήσης ηλιακής ενέργειας για ζεστό νερό, η πόλη της Βαρκελώνης (Ισπανία) ξεκίνησε το πρόγραμμα Barcelona Solar Ordinance με το οποίο υιοθέτησε με νόμο την απαίτηση τα νέα κτίρια και αυτά που ανακαινίζονται σημαντικά να χρησιμοποιούν την ηλιακή ενέργεια για την κάλυψη του 60% της ανάγκης τους σε παροχή ζεστού νερού. Αυτός ο τοπικός νόμος εγκρίθηκε από το δημοτικό συμβούλιο τον Ιούλιο του 2000 και τέθηκε σε εφαρμογή από τον Αύγουστο του 2000. Από εκείνη τη στιγμή, πολλοί άλλοι δήμοι άρχισαν να εφαρμόζουν ανάλογες πολιτικές στην Catalonia και στις γύρω περιοχές. Τελικά, το 2005, ο νόμος αυτός υιοθετήθηκε από ολόκληρη την Ισπανία. Αυτό το παράδειγμα αποτελεί απόδειξη ότι οι τοπικές πρωτοβουλίες μπορούν να συντελέσουν στη γέννηση ενιαίου νομοθετικού πλαισίου.

Από την έναρξη του προγράμματος, στην Βαρκελώνη, έχουν τοποθετηθεί 20.000 m² ηλιακών πινάκων, η εξοικονόμηση ενέργειας είναι μεγαλύτερη από 15.000MWh το χρόνο και συντέλεσε στη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 3.000 τόνους το χρόνο.

_ Η περίπτωση της Νέας Υόρκης

Ένα εξαιρετικά φιλόδοξο σχέδιο για την προστασία του περιβάλλοντος θέτουν σε εφαρμογή οι Αρχές της Νέας Υόρκης, παρέχοντας μία καλή πρακτική και για τις υπόλοιπες πόλεις των ΗΠΑ. Στόχος είναι η μείωση των εκπομπών αερίου κατά 30% μέχρι το 2030. Η πρώτη συμβολική κίνηση έγινε ήδη: το χριστουγεννιάτικο δένδρο στο Κέντρο Ροκφέλερ φέρει πλέον λάμπες εξοικονόμησης ενέργειας. Επόμενο στόχο αποτελεί η αλλαγή του φωτισμού στη γέφυρα του

Μπρούκλιν. Παράλληλα, τα περιπολικά και τα οχήματα της Πυροσβεστικής θα αντικατασταθούν από υβριδικά οχήματα. Το ίδιο θα συμβεί - πιλοτικά τουλάχιστον σε πρώτο στάδιο- και για τα απορριμματοφόρα. Σειρά θα πάρουν και τα σχολικά συγκροτήματα της πόλης με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και θα ακολουθήσουν οι πολυδάπανοι, από κάθε άποψη, ουρανοξύστες.

_ Η περίπτωση της Βιέννης

Η πόλη της Βιέννης (Αυστρία) ξεκίνησε ένα πρόγραμμα περιορισμού των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, το 1999. Ανάμεσα στο 1999 και το 2002 οι ετήσιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στην Βιέννη μειώθηκαν σε ποσοστό 3%. Από τα πιο αποτελεσματικά μέτρα που εφαρμόστηκαν ήταν η αποδοτικότερη χρήση των σταθμών ενέργειας, η θερμομόνωση των κτιρίων και η βελτίωση των δημόσιων μεταφορών. Μελλοντικά, θα δοθεί έμφαση στα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας, ενώ τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις, οι βιομηχανίες, οι υπηρεσίες και οι μεταφορές θα επαναξιολογηθούν ανάλογα με τις ικανότητές τους όσον αφορά την εξοικονόμηση ενέργειας, ώστε να αναπτυχθεί στη συνέχεια ένα νέο πλαίσιο μέτρων προς αυτήν την κατεύθυνση.

_ Η περίπτωση της Βενετίας

Το Δημοτικό Συμβούλιο της Βενετίας (Ιταλία) εφάρμοσε, τον Οκτώβριο του 2003, μια ενεργειακή στρατηγική η οποία στόχευε από τη μια στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και από την άλλη στην προώθηση μιας πιο υπεύθυνης προσέγγισης σχετικά με τη χρήση της ενέργειας. Τοπικές αρχές, εκπρόσωποι βιομηχανιών, υπεύθυνοι για την παροχή υπηρεσιών και πολίτες διαμόρφωσαν κοινή στρατηγική ύστερα από συνεργασία. Η στρατηγική αυτή εισήγαγε δράσεις που είτε έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή, είτε βρίσκονται υπό σχεδιασμό. Και στις δύο περιπτώσεις οι διάφορες δράσεις επαναξιολογούνται σύμφωνα με τους εκάστοτε στόχους που έχει θέσει ο ΟΤΑ σχετικά με τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Η Ενεργειακή Στρατηγική του ΟΤΑ περιλαμβάνει μία σειρά από οδηγίες που αφορούν, ανάμεσα σε άλλα, την υιοθέτηση των καλύτερων ενεργειακών τεχνικών και την πληροφόρηση των καταναλωτών σχετικά με την ορθολογική χρήση της ενέργειας. Επιπλέον, τονίζεται η σημασία βελτιωτικών κινήσεων σε περιοχές με κατοικίες, όπως είναι για παράδειγμα η καλύτερη μόνωση και η εγκατάσταση ηλιακών θερμοσιφώνων, που θα μειώσουν, μέχρι το 2010, τη χρήση ενέργειας σε ποσοστό 39%.

_ Η περίπτωση της Czestochowa

Η πόλη Czestochowa της Πολωνίας (80.000 κάτοικοι), συμμετέχει από το 2003 σε ένα πρόγραμμα ενεργειακής και περιβαλλοντικής διαχείρισης, το οποίο και διεξάγεται από το Πολωνικό Ίδρυμα για την Ενεργειακή Απόδοση. Το πρόγραμμα βασίζεται σε μία βάση

δεδομένων στην οποία έχουν καταχωρηθεί όλα τα στοιχεία που αφορούν στα δημόσια κτίρια (χρήση κτιρίων, χαρακτηριστικά, ενεργειακή κατανάλωση κ.α.). Ένα από τα βασικά σημεία που εισήγαγε το πρόγραμμα ήταν η αποτελεσματική παρακολούθηση ενεργειακής κατανάλωσης αλλά και κατανάλωσης υδάτων. Αποτέλεσμα αυτού ήσαν οι βελτιώσεις προς την κατεύθυνση της ορθολογικότερης διαχείρισης ενέργειας, όπως η εκπαίδευση των υπευθύνων για τα ενεργειακά ζητήματα, η χρήση θερμοστατών για τη ρύθμιση της θερμοκρασίας στο εσωτερικό των κτιρίων, η καλύτερη μόνωσή τους, αλλά και ο περιορισμός της αλόγιστης χρήσης ενέργειας. Ο έλεγχος των ενεργειακών λογαριασμών συντέλεσε σε σημαντική, πολλές φορές, εξοικονόμηση χρημάτων.

_ Η περίπτωση της Rennes

Η μητροπολιτική περιοχή της Rennes (Γαλλία) αποτελείται από 36 ΟΤΑ, οι περισσότεροι εκ των οποίων είναι τόσο μικροί, ώστε δεν έχουν τους απαραίτητους πόρους για να διαχειριστούν ενεργειακά ζητήματα. Το 1997, η τοπική υπηρεσία ενέργειας πρότεινε μια διαχειριστική πολιτική ενέργειας με στόχο:

- § την αξιολόγηση της ενεργειακής διαχείρισης, μέσω της επίβλεψης των λογαριασμών, και την αξιολόγηση των ενεργειακών συμβολαίων
- § τον περιορισμό της ενεργειακής κατανάλωσης
- § την αφύπνιση, την ενημέρωση και τη συνειδητοποίηση των ΟΤΑ και των δημοτών τους σχετικά με τα ενεργειακά ζητήματα και την εκπαίδευση των αιρετών και του προσωπικού των ΟΤΑ

Η υπηρεσία διαχείρισης ενέργειας παρακολουθεί την ενεργειακή ζήτηση στον κάθε ΟΤΑ για μία περίοδο δύο (2) μηνών. Στη συνέχεια, η σχετική μελέτη παρουσιάζεται στο δημοτικό συμβούλιο και στην τεχνική υπηρεσία, με στόχο αφενός να ενημερωθούν και αφετέρου να λειτουργήσει υποστηρικτικά, καθορίζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές πάνω στις οποίες θα κινηθούν τα μέτρα για την ορθολογική ενεργειακή χρήση.

Το τελικό κόστος της υπηρεσίας αυτής αντιστοιχεί σε 0,6€ ανά κάτοικο και ανά χρόνο, και οι ΟΤΑ που συμμετέχουν στο πρόγραμμα δηλώνουν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την παροχή υπηρεσιών. Ο μέσος όρος εξοικονόμησης ενέργειας κυμαίνεται στις 25 kWh, ανά χρόνο και ανά κάτοικο.

_ Η περίπτωση του κομητειακού συμβουλίου του Suffolk

Το «πράσινο» σπίτι

Το Μάρτιο του 2004, το προσωπικό του κομητειακού συμβουλίου του Suffolk μετακόμισε στο νέο του κτίριο. δεν πρόκειται όμως για ένα απλό κτίριο, αλλά για ένα νέο βίο-κλιματικό

οικοδόμημα. Το κτίριο είναι κατασκευασμένο από γυαλί και μερικά από τα βασικά του περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά είναι και τα παρακάτω:

- § Φωτοβολταϊκά κελιά, ενσωματωμένα σε περισσότερα από 1.000 m² της επιφάνειας του κτιρίου, παράγουν περίπου 72.000kWh ηλεκτρικού σε ετήσια βάση (ισοδύναμο με τον ηλεκτρισμό που χρησιμοποιούν 20 σπίτια).
- § Σύστημα φωτισμού το οποίο λειτουργεί με ανιχνευτές κίνησης.
- § Σύστημα συλλογής βρόχινου νερού το οποίο, στη συνέχεια, χρησιμοποιείται στις τουαλέτες.
- § Σχέδιο «πράσινης» μετακίνησης, ώστε να ενθαρρυνθεί η χρήση εναλλακτικών μορφών μετακίνησης από το προσωπικό, τους συμβούλους και τους επισκέπτες. Στο ίδιο πλαίσιο, λειτουργεί λεωφορείο με τακτικά δρομολόγια και χωρίς κόμιστρο, ενώ υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις για τους πεζούς και τους ποδηλάτες.
- § Σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων με στόχο τη δραστική αύξηση της ανακύκλωσης, μέσω της αντικατάστασης όλων των δοχείων απορριμμάτων με κάδους ανακύκλωσης.

8.2 Περιπτώσεις στην Ελλάδα

Δήμος Αμαρουσίου

Με αφορμή το έργο Pro-EE και στο πλαίσιο των δράσεων για την ενσωμάτωση χαρακτηριστικών ενεργειακής αποδοτικότητας στις δημόσιες προμήθειες, ο Δήμος Αμαρουσίου εξέτασε τις δυνατότητες για εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της αντικατάστασης φωτιστικών σωμάτων για εξωτερικούς χώρους. Έτσι, το Μάιο του 2009 δρομολόγησε τις διαδικασίες για την προμήθεια φωτιστικών σωμάτων νέας τεχνολογίας με σκοπό την αντικατάσταση φωτιστικών παλαιού τύπου, που χρησιμοποιούνταν για το νυχτερινό φωτισμό οδών. Η συνολική προμήθεια αφορά τη σταδιακή αγορά 2500 φωτιστικών σωμάτων και οι λαμπτήρες μετάλλων αλογονιδίων που θα χρησιμοποιηθούν έχουν πολύ μικρότερη ενεργειακή κατανάλωση από τους προγενέστερους λαμπτήρες ατμών υδραργύρου.

Ωστόσο, μέχρι στιγμής στην Ελλάδα, σύμφωνα και με τον Ενιαίο Κανονισμό Προμηθειών των ΟΤΑ, η προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών διεξάγεται με βάση τη χαμηλότερη προσφερόμενη τιμή και όχι την οικονομικότερη προσφορά. Παρόλο που οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες έχουν ήδη υιοθετηθεί από την εθνική νομοθεσία, δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα επακριβώς η χρήση κριτηρίων ανάθεσης στις διακηρύξεις των ΟΤΑ. Μια διακήρυξη αυτού του τύπου, τη στιγμή που δεν προβλέπεται επακριβώς από τον ΕΚΠΟΤΑ, θα προκαλούσε επιπρόσθετο γραφειοκρατικό φόρτο και πιθανώς ενστάσεις από τους διαγωνιζόμενους.

Για το λόγο αυτό, θέματα ενεργειακής αποδοτικότητας λήφθηκαν υπόψη μόνο στις τεχνικές προδιαγραφές, τόσο για τα φωτιστικά σώματα όσο και για τους αντίστοιχους λαμπτήρες.

Η διακήρυξη δημοσιεύθηκε σε διάφορα μέσα ενημέρωσης, καθώς και με δελτίο τύπου του Δήμου, ενώ τελικά υπήρξαν πέντε προσφορές από προμηθευτές, από τις οποίες μόνο οι τρεις κάλυπταν επακριβώς τις τεχνικές απαιτήσεις της προκήρυξης. Οι δύο που αποκλείστηκαν δεν συμμορφώνονταν επακριβώς με τις τεχνικές προδιαγραφές.

Η προσφορά που επιλέχθηκε ήταν αυτή με τη χαμηλότερη προσφερόμενη τιμή και υπολογίστηκε ότι η επιτευχθείσα εξοικονόμηση ενέργειας από την εγκατάσταση και λειτουργία των νέων φωτιστικών σωμάτων είναι 40%. [[http:// www.maroussi.gr](http://www.maroussi.gr) /

Δήμος Αιγιάλεω

Ανταποκρινόμενος στο κάλεσμα των Δημάρχων της Ευρώπης να υπερβούν τον στόχο μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) κατά 20% έως το 2020, ο Δήμος Αιγιάλεω υπέγραψε το Σύμφωνο των Δημάρχων στις 09 Οκτωβρίου 2008 και ξεκίνησε να προσαρμόζεται και να υλοποιεί τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτό.

Σαν πρώτο βήμα, διαμορφώθηκε μία άτυπη οργανωτική δομή για την κατάστρωση και υλοποίηση της αειφόρου ενεργειακής πολιτικής του Δήμου, καθώς και την παρακολούθηση επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί:

Ο στόχος που τέθηκε είναι η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) από τις δραστηριότητες εντός των ορίων του Δήμου κατά 20% από τα επίπεδα του 2005 έως το 2020 μέσω δράσεων ανά τους διάφορους τομείς δραστηριότητας της πόλης.

Στη συνέχεια, ο Δήμος Αιγιάλεω, με την συνεργασία του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ) και της ΕΠΤΑ ΕΠΕ συνέταξε το παρόν Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια, σύμφωνα με τις οδηγίες του Συμφώνου των Δημάρχων. Όπως φαίνεται, ο στόχος της μείωσης εκπομπών CO₂ κατά 20% μπορεί να επιτευχθεί από τον συνδυασμό εξοικονόμησης ενέργειας και εγκατάστασης συστημάτων ΑΠΕ εντός των ορίων του Δήμου. Εντούτοις, καθώς οι μεγαλύτερες μειώσεις αναμένονται από τομείς στους οποίους ο Δήμος δεν μπορεί να ασκήσει άμεση επίδραση (ιδιωτικές μεταφορές, οικιακός και τριτογενής τομέας), η επίτευξη του στόχου του 20% θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο στενής παρακολούθησης μέχρι την επόμενη αναφορά προς το Σύμφωνο των Δημάρχων σε δύο χρόνια οπότε και θα μπορούν να προταθούν νέα ή διορθωμένα μέτρα και δράσεις. [[http:// www.aigaleo.gr](http://www.aigaleo.gr) /

Δήμος Μελιβοίας & Δήμος Ελευσίνας

Ο Δήμος Μελιβοίας και ο Δήμος Ελευσίνας θα αποτελέσουν τους δύο πιλοτικούς Δήμους της Ελλάδος στους οποίους θα πραγματοποιηθεί η εφαρμογή εργαλείων για την προώθηση των βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων.

Το έργο «Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την προώθηση των βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων» και διακριτικό τίτλο «Building SPP» έχει ως κύριο στόχο την υποστήριξη των δημοσίων φορέων για την κατάρτιση μίας στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις, η οποία θα είναι σε αρμονία με την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική τους πολιτική προωθώντας τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Στο σχήμα συμμετέχουν επίσης ο οργανισμός Laboratório Nacional de Energia e Geologia της Πορτογαλίας, που είναι ο συντονιστής δικαιούχος του έργου, οι Δήμοι Loures και Torres Vedras, δύο ακόμη πορτογαλικοί κεντρικοί οργανισμοί που ασχολούνται με τα θέματα δημοσίων συμβάσεων, η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης και η εταιρεία ΕΠΤΑ ΕΠΕ Σύμβουλοι Μελετητές Περιβαλλοντικών Έργων. Το έργο Building SPP συγχρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μέσου LIFE+. [[http:// www.melivoia.gr](http://www.melivoia.gr) ,[http:// www.elefsina.gr](http://www.elefsina.gr)]

9.ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ-ΑΕΙΦΟΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

9.1 Πράσινες προμήθειες και αειφορικός σχεδιασμός

Ουσιαστικής σημασίας είναι η υπογράμμιση της τρισδιάστατης σημασίας των πράσινων προμηθειών, δηλαδή της περιβαλλοντικής, της κοινωνικής και της οικονομικής τους διάστασης, με οφέλη που αντανακλούν στην περιβαλλοντική προστασία, την κοινωνική πρόοδο και την ευημερία, αλλά και στα ποιοτικής και ποσοτικής μορφής οικονομικά οφέλη των επιχειρήσεων. Σημαντικός και στις τρεις περιπτώσεις είναι ο ρόλος της καινοτομίας που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα στην προστιθέμενη αξία των πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών. [Lacriox R, 2010]

Περιβαλλοντική διάσταση: Οι περιβαλλοντικοί στόχοι αποτελούν κυρίαρχο μακροπρόθεσμο επιχείρημα υπέρ της αειφορικής προμήθειας, που γεννήθηκε από την αναπτυσσόμενη κοινή πεποίθηση του 21^{ου} αιώνα ότι η ανθρωπότητα θέτει υπερβολικές απαιτήσεις για τους διαθέσιμους πόρους μέσω μη αειφορικών αλλά καθιερωμένων καταναλωτικών προτύπων. Αξιοσημείωτη είναι η προβληματική ότι η περιβαλλοντικό-κεντρική προμήθεια (green procurement) κάποτε θεωρείται ως ανεξάρτητη από την αειφορική προμήθεια. Το πιο ισχυρό επιχείρημα υπέρ της πράσινης προμήθειας είναι η συμβολή της στην αντιμετώπιση του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής, αλλά και η συνεισφορά της στην γενικότερη δυνατότητα αποφυγής της υπερκατανάλωσης καθενός ή συνολικά των σπάνιων πόρων. [Lacriox R,2010]

Τα παραδείγματα προσπαθειών πράσινων προμηθειών στην περιβαλλοντική διάσταση ποικίλουν από την αγορά ενεργειακά φιλικών λαμπριών έως την παραγγελία ενός νέου κτιρίου από ανακυκλωμένη ξυλεία, ή τη βιολογική τροφή που σερβίρεται στο κυλικείο των εταιρειών. Η βέλτιστη πράσινη προμήθεια είναι η αποφυγή των αγορών γενικά, και ο εστιασμός στην ανακύκλωση, στην επανάχρηση. [Lacriox R,2010]

Κοινωνική διάσταση: Η αειφορική προμήθεια χρησιμοποιείται επίσης για την διευθέτηση θεμάτων κοινωνική πολιτικής, όπως στόχους ένταξης, ισότητας και διαφορετικότητας, αναμόρφωση και ενσωμάτωση. Τα υφιστάμενα παραδείγματα αναφέρονται σε κάλυψη αναγκών όπως η απασχόληση, η μέριμνα-πρόνοια, η ευημερία, ή σε άλλες περιπτώσεις, όπως οι εθνικές μειονότητες, τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες- ικανότητες, οι ενήλικες με έλλειψη βασικών δεξιοτήτων, ο μεταναστευτικός πληθυσμός, οι κοινότητες ομοφύλων κ.λπ. Κοινωνικά η αειφορική προμήθεια ενίοτε συγχέεται με οικονομικά ζητήματα υπό έναν «κοινωνικό-οικονομικό» τίτλο και , με όμοιο τρόπο η θετική διάκριση και πρόκριση αειφορικών

προμηθειών μπορεί να κατακριθεί ως μη αντικειμενικά επιβεβλημένος κοινωνικός σχεδιασμός. [Lacriox R,2010]

Οικονομική διάσταση: Σε μακροοικονομικό επίπεδο, μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχουν οικονομικά οφέλη υπό τη μορφή κέρδους απόδοσης από την ενσωμάτωση του κόστους κύκλου ζωής στη λήψη αποφάσεων. Στην περίπτωση αυτή η κύρια καινοτομία έγκειται στο ότι δεν υπολογίζεται πλέον μόνο το κόστος απόκτησης, αλλά το συνολικό κόστος κύκλου ζωής, το οποίο περιλαμβάνει το προβλεπόμενο κόστος χρήσης ή διατήρησης, όπως και τα κόστη απόσυρσης και ανακύκλωσης. [Lacriox R,2010]

Επιπλέον, η δημιουργία αειφορικών αγορών είναι ουσιαστική για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη ενώ οι απαιτήσεις της αειφόρου ανάπτυξης υποβοηθούν την καινοτομία. Υπάρχουν επίσης δυναμικές διεθνείς εφαρμογές: η αειφόρος ανάπτυξη μπορεί να ευνοήσει το δίκαιο στο εμπόριο ή την ηθική εξάσκηση του και να επιτρέψει την εισροή επιπλέον εισοδήματος προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε μικροοικονομικό επίπεδο η αειφορική προμήθεια προσφέρει τη δυνατότητα οικονομικής αναδιανομής. Στους στόχους μπορεί να περιλαμβάνονται η δημιουργία θέσεων εργασίας και πλούτου σε αναζωογονημένες περιοχές, ή βοήθεια για μικρές και /ή επιχειρήσεις ανήκουσες σε εθνικές μειονότητες. [Lacriox R,2010]

9.2 Αειφορικός σχεδιασμός και επιχειρηματικός τομέας

Πολλοί οργανισμοί διεθνώς επιδιώκουν την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών που είναι λιγότερο επιβλαβή στο τοπικό και παγκόσμιο περιβάλλον. Οι φορείς τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα εφαρμόζουν πρακτικές αγορών που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικές (και κοινωνικές) παραμέτρους –πράσινη προμήθεια. Αυτές οι δραστηριότητες είναι μέρος ενός ευρύτερου κινήματος προς περισσότερο αειφορικές μορφές παραγωγής και κατανάλωσης. Διεθνώς οι κρατικές αγορές προμηθειών το 1997 αντιστοιχούν σε 5-18% του ΑΕΠ εντός χωρών μελών του ΟΟΣΑ. Τα κράτη αναγνωρίζουν τα οφέλη των πρακτικών των πράσινων προμηθειών, όπως εξοικονόμηση σε κόστος, από μειωμένη ενεργειακή κατανάλωση, χρήση πηγών και διαχείριση υλικού. Επίσης αποκομίζουν περισσότερα ποιοτικά οφέλη όπως βελτιωμένη εικόνα, κύρος, αξιοπιστία και επίτευξη στόχων πολιτικής / προγράμματος.

Οι ηγετικές εταιρίες του ιδιωτικού τομέα έχουν επιδείξει σημαντική κίνηση προς το «πρασίνισμα» των πολιτικών προμηθειών. Πολλές ιδιωτικές εταιρίες εργάζονται προς την περιβαλλοντική απόδοση των λειτουργιών και των προϊόντων τους και οι πράσινες προμήθειες έχουν καταστεί λογική επέκταση αυτής της εργασίας. Οι φορείς του ιδιωτικού τομέα έχουν τις τελευταίες δύο δεκαετίες υιοθετήσει πρακτικές πράσινων προμηθειών για ειδικά προϊόντα, (π.χ ανακυκλωμένο περιεχόμενο, χαρτί γραφείου, ανανεώσιμη ενέργεια, χρώματα, καθαριστικά,

κλπ.), αλλά επίσης εστιάζουν στα υλικά, στις ουσίες και στα χημικά υλικά που αγοράζουν, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα της παροχής προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή η προσέγγιση αλυσίδας εφοδιασμού είναι μέρος της ευρύτερης συνεχιζόμενης προσπάθειας βελτίωσης, κ όχι μόνο της μείωσης κόστους και κινδύνων. Οι ηγετικές εταιρίες χρησιμοποιούν την αξιολόγηση του κύκλου ζωής και τα εργαλεία παρακολούθησης πρώτων υλών για υλικά, ουσίες και χημικά υλικά στα προϊόντα τους που ενδέχεται να επιφέρουν σοβαρούς περιβαλλοντικούς και κινδύνους υγείας και ασφάλειας και επανασχεδιασμού τα προϊόντα τους με σκοπό τον περιορισμό ή την κατάργηση τέτοιων υλικών. Στο ιδιωτικό τομέα οι πράσινες προμήθειες θεωρούνται μέσο βελτίωσης των προϊόντων και των λειτουργικών τους και περιβαλλοντικής προοπτικής προς μείωση της διακινδύνευσης και του συνολικού κόστους ιδιοκτησίας και ανάπτυξης της απόδοσης της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Παρά τις διαφορές στον εστιασμό τους, οι δραστηριότητες των πράσινων προμηθειών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα ακολουθούν τέσσερις κύριες προσεγγίσεις[Lacriox R,2010]:

- Προμήθεια οικολογικά πιστοποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Εσωτερική αξιολόγηση προϊόντος/υπηρεσίας.
- Εξωτερική/ανεξάρτητη αξιολόγηση προϊόντος/υπηρεσίας.
- Πρωτοβουλίες αλυσίδες εφοδιασμού.

11. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

10.1 Τράπεζα Πειραιώς

Στις περιπτώσεις του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα, σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και λειτουργίας πράσινων προμηθειών, φέρεται να είναι η Τράπεζα Πειραιώς. Ο Όμιλος Πειραιώς αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς και δραστήριους της ελληνικής οικονομίας. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική και το 1975 υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991. Από το Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε παρουσιάζει συνεχή και ταχεία ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων. Είναι μια γενική τράπεζα, ειδικευμένη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τη λιανική τραπεζική, το e-banking και τις κεφαλαιαγορές. Έχει συστήσει Γραφείο Περιβαλλοντικών Θεμάτων, με πλήρους απασχόλησης εμπειρογνώμονες σε θέματα περιβάλλοντος και με μακρά εμπειρία στην υλοποίηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. [[http:// www.greenbanking.gr](http://www.greenbanking.gr)].

Αναλαμβάνοντας το ποσοστό ευθύνης που της αναλογεί, η Τράπεζα Πειραιώς προωθεί μια ολοκληρωμένη πολιτική για τη διαχείριση των προμηθειών της, η οποία στοχεύει στο να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της τράπεζας.

Στο πλαίσιο αυτό και μέσω του προγράμματος LIFE– GREENbanking4Life, η Τράπεζα Πειραιώς προχωρά στη σύνταξη προδιαγραφών και κριτηρίων για τις προμήθειες προϊόντων και εξοπλισμού με στόχο την ολοένα και περισσότερο χρήση προϊόντων που είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Στόχος είναι όχι μόνο να περιοριστεί η επιβάρυνση του περιβάλλοντος που σχετίζεται άμεσα με τις επιλογές και τις δραστηριότητες της τράπεζας, αλλά και να αποκτήσουν οι εργαζόμενοι και συνεργάτες της τράπεζας μια νέα κουλτούρα για τις προμήθειες και αγορές προϊόντων που θα χαρακτηρίζει την όλη συμπεριφορά τους στη δουλειά, στο σπίτι, στους δημόσιους χώρους.

Ήδη, σε μία από τις πρώτες προσπάθειες καθορισμού κριτηρίων για πράσινες προμήθειες, η τράπεζα όχι μόνο στράφηκε στην προμήθεια ανακυκλωμένου (και μη χλωριωμένου) χαρτιού για εκτυπωτές και φωτοαντιγραφικά, αλλά με την ενέργεια της αυτή πέτυχε να ανοίξει ο δρόμος για μια νέα αγορά για το προϊόν αυτό στην Ελλάδα. Λόγω του συμβολικού χαρακτήρα της ενέργειας αυτής και του μεγέθους της τράπεζας, επιτεύχθηκε μάλιστα μία πτώση των τιμών του συγκεκριμένου προϊόντος που ωφέλησε και άλλους οργανισμούς και φορείς. Το παράδειγμα αυτό μπορεί να γενικευτεί και σε μια σειρά άλλων προϊόντων.

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση Εταιρικής Υπευθυνότητας 2009 της Τράπεζας Πειραιώς, η λειτουργία της διέπεται από αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής, που έχουν καθιερωθεί εδώ και

πολλά έτη [Τράπεζα Πειραιώς, 2009, σε 44]. Η διοίκηση δεσμεύεται για τη διαρκή εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, καθώς και για τη συνεχή βελτίωση του, τη συμμόρφωση με τους ισχύοντες διεθνείς και εθνικούς κανονισμούς και κώδικες δεοντολογίας που αφορούν τη λειτουργία της και τη λήψη προληπτικών και διορθωτικών μέτρων για την αποτροπή της υποβάθμισης του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος. Η συνεχή βελτίωση του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης θα επιτυγχάνεται μέσω της επανεξέτασης και της αναθεώρησης τόσο αυτού, όσο και των τιθέμενων στόχων διαχείρισης. Το σύνολο του προσωπικού υποχρεούται να ακολουθεί τις σχετικές διαδικασίες και οδηγίες εργασίας, καθώς και τις αναθεωρήσεις τους, που προκύπτουν από την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Στο πλαίσιο αυτό καθορίζονται οι ακόλουθοι γενικοί στόχοι διαχείρισης περιβάλλοντος της επιχείρησης [Τράπεζα Πειραιώς, 2009, σ. 45]:

- Η Συνεχής διερεύνηση ανάληψης προληπτικών ή διορθωτικών πρωτοβουλιών για την πιο παραγωγική χρήση των πόρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης.
- Η συνεχής ευαισθητοποίηση του προσωπικού σε θέματα περιβάλλοντος.
- Η διαρκής προσπάθεια μείωσης των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον μέσω της βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων.
- Η δημοσίευση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία της επιχείρησης, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για τη μείωση των επιπτώσεων αυτών.
- Η διατήρηση και η ενίσχυση του κύρους της επιχείρησης ως προς την προστασία του περιβάλλοντος.

Η επίτευξη των στόχων αυτών πραγματοποιείται με την εφαρμογή μεθόδων ελέγχου, παρακολούθησης και μέτρησης του συνόλου των διεργασιών που περιλαμβάνονται στις λειτουργίες σχεδιασμού και τα παραγωγής των προϊόντων/υπηρεσιών, των προμηθευτών και των συνεργασιών, της τεχνικής υποστήριξης κ.λπ, καθώς και με τον ορισμό συγκεκριμένων μετρήσιμων στόχων διαχείρισης. Στο πλαίσιο εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής και της επίτευξης των ισχυόντων ή των αναθεωρημένων περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων, η επιχείρηση παρέχει το σύνολο των απαιτούμενων μέσων και υλοποιεί προγράμματα περιβαλλοντικής διαχείρισης τα οποία κοινοποιεί κατάλληλα σε όλους τους εμπλεκόμενους.

Η Τράπεζα Πειραιώς συνεισφέρει κάθε χρόνο σε διάφορα προγράμματα που αποσκοπούν στην ενίσχυση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή της Τράπεζας στα θέματα πολιτισμού μέσω του Πολιτιστικού Ιδρύματος του Ομίλου Πειραιώς. Συνολικά, όσον αφορά το κοινωνικό,

πολιτιστικό και περιβαλλοντικό έργο, η συνεισφορά σε δράσεις, προγράμματα και πρωτοβουλίες για το 2009 αναλογεί στο 3,9% των ετήσιων κερδών του Ομίλου προ φόρων και στο 1,3% των λειτουργικών εξόδων του Ομίλου για το 2009.[Τράπεζα Πειραιώς,2009, σ 41]

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της και του ευρύτερου κοινού σχετικά με το περιβάλλον αποτελεί προτεραιότητα της Τράπεζας Πειραιώς. Για να βελτιωθεί η περιβαλλοντική επίδοση της Τράπεζας δεν αρκεί μόνο η λήψη διαχειριστικών μέτρων. Απαιτείται πρωτίστως η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των εργαζομένων, τόσο μεγαλύτερη είναι και η επιτυχία των προγραμμάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Είναι ενδεικτικό ότι μέσω των προγραμμάτων περιβαλλοντικής ενημέρωσης ο μέσος όρος της περιβαλλοντικής επίδοσης των εργαζομένων, σε δεκαβάθμια κλίμακα, αυξήθηκε από 5,8, που ήταν τον Ιούνιο του 2007, σε 6,3 το Σεπτέμβριο του 2009, δηλαδή αύξηση κατά 8,6% σε διάστημα δύο ετών.

Πίνακες Περιβαλλοντικής Επίδοσης της Τράπεζας Πειραιώς

ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΕΡΙΩΝ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	ΣΤΟΧΟΣ %
	2008*	2009	2009-2008	2010
Εκπομπές CO ₂ (τόνοι) 	33.314	32.624	-2,07	
Εκπομπές CO ₂ (κιλά/εργαζόμενο) 	6.563	6.077	-7,40	-1
Εκπομπές CH ₄ (τόνοι) 	1,03	0,99	-4,54	
Εκπομπές CH ₄ (κιλά/εργαζόμενο) 	0,20	0,18	-9,73	0,5
Εκπομπές NO _x (τόνοι) 	85,36	83,32	-2,39	
Εκπομπές NO _x (κιλά/εργαζόμενο) 	16,82	15,52	-7,70	-1,5
Εκπομπές SO ₂ (τόνοι) 	249,47	242,44	-2,82	
Εκπομπές SO ₂ (κιλά/εργαζόμενο) 	49,15	45,16	-8,10	-0,5
Εκπομπές CO (τόνοι) 	79,50	75,38	-5,18	
Εκπομπές CO (κιλά/εργαζόμενο) 	15,66	14,04	-10,34	-1,5
Εκπομπές VOC (τόνοι) 	11,33	10,71	-5,42	
Εκπομπές VOC (κιλά/εργαζόμενο) 	2,23	2,00	-10,57	-1,5
Εκπομπές PM10 (τόνοι) 	17,65	17,37	-1,63	
Εκπομπές PM10 (κιλά/εργαζόμενο) 	3,48	3,24	-6,98	-1,0

CO₂ διοξείδιο του άνθρακα, CH₄ μεθάνιο, NO_x οξείδια του αζώτου, SO₂ διοξείδιο του θείου, CO μονοξείδιο του άνθρακα, VOC πτητικές οργανικές ενώσεις, PM10 μικροσωματίδια

 εκπομπές αερίων από μετακινήσεις με αυτοκίνητο

 εκπομπές αερίων από κατανάλωση ενέργειας

 εκπομπές αερίων από μετακινήσεις με αεροπλάνο

Πίνακας 1 Πίνακας Περιβαλλοντικής Επίδοσης Τράπεζας Πειραιώς. [Τράπεζα Πειραιώς, 2009 σελ 51]

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναπτύξει στρατηγική συμμαχία με την κοινωνία των πολιτών για την προστασία της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό έχει μακροχρόνια συνεργασία με την περιβαλλοντική οργάνωση ΜΟm για την προστασία της απειλούμενης με εξαφάνιση μεσογειακής φώκιας, ενώ προχώρησε στην υποστήριξη δράσεων του ΑΡΧΕΛΩΝ και της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας.

Η συμμετοχή της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης και του WWF Ελλάς ως εταίρων στην υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων με δικαιούχο την Τράπεζα Πειραιώς σηματοδότησε μια νέα διάσταση στον τομέα της συνεργασίας του επιχειρηματικού τομέα με την κοινωνία των πολιτών.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	ΣΤΟΧΟΣ %
	2008*	2009	2009-2008	2010
Αναλώσιμα				
Κατανάλωση χαρτιού από συνδρομές εφημερίδων (τόνοι) [I]	108	92	-14,6	-2
Κατανάλωση χαρτιού από χρήση χάρσεων αναλώσιμων ειδών και εντύπων συναλλαγών (τόνοι) [II]	224	161	-28,1	
Συνολική κατανάλωση συμβατικού χαρτιού (τόνοι) [I]+[II]	332	253	-23,7	
Συνολική κατανάλωση συμβατικού χαρτιού (κιλά/εργαζόμενο)	65	47	-27,9	
Κατανάλωση μελανιών και τόνερ (τεμάκια)	26.127	23.710	-9,3	-0,5
Κατανάλωση μελανιών και τόνερ (τεμάκια/εργαζόμενο)	5,1	4,4	-14,2	
Πράσινες Προμήθειες				
Κατανάλωση ανακυκλωμένου χαρτιού Α4 και Α3 (τόνοι) [III]	386	352	-8,8	
Κατανάλωση ανακυκλωμένου χαρτιού Α4 και Α3 (κιλά/εργαζόμενο)	76	66	-13,8	
Συνολική κατανάλωση χαρτιού (τόνοι) [I]+[II]+[III]	718	605	-15,7	-1
Συνολική κατανάλωση χαρτιού (κιλά/εργαζόμενο)	141	113	-20,3	
Ενέργεια				
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (κιλοβατώρες, kWh)	38.064.696	37.441.191	-1,6	
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (kWh/εργαζόμενο)	7.738	7.351	-5,0	
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (kWh/μ²)	206	202	-1,9	-2
Κατανάλωση πετρελαίου θέρμανσης (λίτρα/μ²)	3	3	0,0	επίπεδο 2009
Κατανάλωση πετρελαίου θέρμανσης (λίτρα/εργαζόμενο)	130	120	-7,7	
Νερό				
Κατανάλωση νερού (μ³)	39.593	38.578	-2,6	
Κατανάλωση νερού (μ³/εργαζόμενο)	7,8	7,6	-2,6	-2 ¹
Διαχείριση στερεών αποβλήτων				
Ποσότητα χαρτιού που ανακυκλώθηκε (τόνοι)	245	238	-2,8	+2
Ποσοστό χαρτιού που ανακυκλώθηκε (ανακύκλωση/κατανάλωση)	34,1%	39,4%	15,4	+2
Ποσότητα μελανιών και τόνερ που ανακυκλώθηκαν (τεμάκια)	697	2.016	189,2	+5
Ποσότητα πλαστικού που ανακυκλώθηκε (κιλά)	2.215	3.740	68,8	+10
Ποσότητα μπαταριών που ανακυκλώθηκαν (κιλά)	440	3.523	700,7	+10
Μετακινήσεις				
Επαγγελματικά ταξίδια με αεροπλάνο (όλμ.)	3.499.778	2.582.424	-26,2	επίπεδο 2009
Επαγγελματικά ταξίδια με αεροπλάνο (όλμ./εργαζόμενο)	690	481	-30,3	
Επαγγελματικά ταξίδια με αυτοκίνητο (όλμ.)	9.460.000	8.909.601	-5,8	
Επαγγελματικά ταξίδια με αυτοκίνητο (όλμ./εργαζόμενο)	1.864	1.660	-11,0	-5
Εκπαιδευτικά ταξίδια με αυτοκίνητο (όλμ.)	221.410	103.144	-53,4	-2
Αποφυγή μετακινήσεων λόγω e-learning (όλμ.)	1.456.854	1.423.816	-2,3	επίπεδο 2009

Πίνακας 2 Περιβαλλοντικά οφέλη από τη χρήση 390 τόνων ανακυκλωμένου χαρτιού [Τράπεζα Πειραιώς, 2009 σελ 52]

10.2 Επιχειρήσεις Ν. Αρκαδίας

Η προώθηση των πράσινων προμηθειών και η σταδιακή επέκτασή τους και στον βιομηχανικό τομέα, έχει θετικές επιρροές καθώς συμβάλει στην ενεργοποίηση στην πράξη των εργαλείων πιστοποίησης υπηρεσιών και προϊόντων, ενώ προσδίδει περιεχόμενο σε πολιτικές όπως η Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντος (Ο.Π.Π). [[http:// www.arcadianet.gr](http://www.arcadianet.gr)]

Πράσινες προμήθειες στο βιομηχανικό τομέα είναι η αγορά υλικών, προϊόντων και υπηρεσιών, που η χρήση τους έχει μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι προμήθειες είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του «πρασίνισματος» των δραστηριοτήτων σε μια βιομηχανία, επειδή συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας, με την εξέταση των χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων ή της ρύπανσης που δημιουργεί για την παραγωγή τους.

Ο οδηγός έχει τίτλο «Πράσινες Προμήθειες Βιομηχανιών Ν. Αρκαδίας» και στόχο να διευκολύνει την πρόσβαση των επιχειρήσεων στις απαραίτητες πηγές πληροφοριών και να δώσει απαντήσεις σε θέματα που σχετίζονται με το "πράσινο επιχειρείν", να παρουσιάσει τις δυνατότητες και προοπτικές που ανοίγονται στην ελληνική αγορά για την ανάληψη επιτυχημένων πρωτοβουλιών «πράσινης» επιχειρηματικότητας, να αναδείξει τρόπους βελτίωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος μιας επιχείρησης.

Πραγματοποιεί καταγραφή της υπάρχουσας διεθνούς εμπειρίας, προσδιορισμού σημαντικών περιβαλλοντικών δεικτών που συνδέονται με το πρασίνισμα των διαδικασιών των προμηθειών των βιομηχανιών και προσδιορισμού των πιο σημαντικών ωφελειών και προκλήσεων που προκύπτουν από την υιοθέτηση στρατηγικών τέτοιων διαδικασιών.

Επίσης το επιμελητήριο Αρκαδίας έχει βγάλει ένα εγχειρίδιο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν «πράσινες» επιχειρηματικές δράσεις ολοκλήρωσε και διαθέτει δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή το Φόρουμ Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) του ΕΟΜΜΕΧ.

Στοχεύει στο να προβάλλει τα πλεονεκτήματα των «πράσινων» επιχειρηματικών δράσεων - σε σχέση και με το οικονομικό αποτέλεσμα, να καταγράψει τις δυνατότητες χρηματοδότησης των «πράσινων» επιχειρηματικών σχεδίων, να βοηθήσει στην προσαρμογή των επιχειρηματικών σχεδίων σύμφωνα με τις προτεραιότητες της «πράσινης» αγοράς, να ωθήσει στην αξιοποίηση όλων των επιχειρηματικών δυνατοτήτων που προκύπτουν από την ορθή διαχείριση του περιβάλλοντος, αλλά και ενισχύσει, τελικά, την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης στην ελληνική και διεθνή αγορά.

Αλλά και στον πρώτο κύκλο του Φόρουμ, όπου εξετάστηκε η θεματική «Καινοτόμος Επιχειρηματικότητα», εκπονήθηκε ομώνυμος οδηγός για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που θέλουν να καινοτομήσουν, είτε σε επίπεδο προϊόντος/υπηρεσίας ή σε επίπεδο διαδικασιών. Το

εγχειρίδιο απαντά σε ερωτήματα όπως: τι είναι καινοτομία, ποιες οι μορφές της και τα οφέλη από την υιοθέτησή της, ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις στην ανάπτυξη και υιοθέτηση καινοτομιών, πώς μπορεί μια επιχείρηση να χρηματοδοτήσει τις καινοτομίες της κ.ά.

Σημειώνεται πως το Φόρουμ Επιχειρηματικότητας εντάσσεται στις δραστηριότητες του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ του ΕΟΜΜΕΧ, η δημιουργία και το πρόγραμμα δράσης του οποίου έχει ενταχθεί και χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Ανάπτυξης (ΕΠΑΝ) για την περίοδο 2000-2006 και αποτελεί μία από τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις του ΕΟΜΜΕΧ προς όφελος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο Φόρουμ συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Ανάπτυξης, της ΓΣΕΒΕΕ, της ΕΣΣΕ, της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων, της ακαδημαϊκής κοινότητας καθώς και ερευνητές.

Σκοπός του είναι η ανάπτυξη διαλόγου και διασύνδεσης των επιχειρήσεων και της ακαδημαϊκής/ερευνητικής κοινότητας και η ανάδειξη θεμάτων και επεξεργασμένων θέσεων που προκρίνονται από την επιχειρηματική κοινότητα. Φιλοδοξεί, με αυτόν τον τρόπο, να συμβάλει στο γεφύρωμα του χάσματος μεταξύ έρευνας και χάραξης πολιτικής, να ενισχύσει την προσβασιμότητα των ΜΜΕ σε ανταγωνιστικές και καινοτόμες πρακτικές και να τους παράσχει εργαλεία και οδηγούς με σκοπό την υποστήριξη τους στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. **Βασιλάκης Α. – Μπουγιούκα Κ., Ιωαννίδου – Ανδριώτη Σ.,** «Το Κοινοτικό Δίκαιο των Δημόσιων Συμβάσεων και οι επιπτώσεις του στο Ελληνικό Δίκαιο των δημοσίων έργων» Κείμενα Έρευνας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1995.
2. **Δέγλερης Παν. Εμ.,** Δίκαιο Προμηθειών Δημοσίου, Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003.
3. **Ζήσης Ι.,** Πράσινο Επιχειρείν, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα 2003
4. **Κουτούπα – Ρεγκάκου Ευ.,** Δημόσιες συμβάσεις και κοινοτικό δίκαιο, Διαδικασίες ανάθεσης και έννομη προστασία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1995.
5. **Κοκκόσης Χ., Τσάρτας Π.,** Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Κριτική, Αθήνα 2001
6. **Κρεμλής Γ.** (Νομ. Υπηρεσία Γ.Δ Περιβάλλοντος Ευρωπαϊκής Επιτροπής), «Η ενσωμάτωση των Περιβαλλοντικών Παραμέτρων στις Διαδικασίες Δημόσιων Συμβάσεων», ομιλία ημερίδα Οικολογικές Προμήθειες στους ΟΤΑ και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, 18-03-2005, 2005
7. **Μαρκόπουλος Νικ. Κ.,** Δίκαιο Δημόσιων Συμβάσεων Προμηθειών, Σάκκουλας, 2004.
8. **Παναγόπουλος Σπύρος,** (Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος ΜΟΠΑΔΙΣ/Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών & Συμβάσεων), Η Ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραγόντων στο κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, 2005 α
9. **Παναγόπουλος Σπύρος,** Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος ΜΟΠΑΔΙΣ/Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών & Συμβάσεων), Νομοθετικό Πλαίσιο Προμηθειών. 2005β
10. **Παπακωνσταντινίδης Λ.,** Κοινωνική Αειφόρος Ανάπτυξη: μεθοδολογία win, win, win, Ιων 2010
11. **Richard –Nicolas Lacroix** Σύμβουλος Επιχειρήσεων, «Πράσινες Προμήθειες. Ανάπτυξη Μεθοδολογίας, Στρατηγικών & Πολιτικής» Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
12. **Ρένεση Ν.,** Λειτουργικές δημόσιες δαπάνες: Η διεύρυνση της έννοιας της δημόσιας δαπάνης στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σε: Τιμ. Τόμος για τα 170 χρόνια του ΕΣ, 2004.
13. **Ρεστέμη Ε.** (Γ.Γ Διεύθυνση Κρατικών Προμηθειών), «Οι Κρατικές Προμήθειες στην Ελλάδα» ομιλία, ημερίδα Οικολογικές προμήθειες στους ΟΤΑ και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα 18-03-2005, 2005

14. **Σκουρής Β.**, Διοικητικές συμβάσεις και δημόσια έργα, Πρακτικές εφαρμογές με αφορμή ζητήματα Ελληνικού και Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1997.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. **Lacroix R, Stamatiou E. (2006a)** “Green Roofs-A 21st Century Solution to the Urban Challenges of Green Space, Air Pollution, Flooding & Energy Conservation”, WSEAS International Conference Louliagmeni Greece, 11-13 July 2006, journal WSEAS Transactions on Energy, Enviroment, Ecosystems and Sustainable Development, issue 6, Vol 2 June 2006

ΙΣΤΟΤΟΠΟΣ –ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. **Coastlearn**, http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/con_development.html
2. **ΥΠΕΚΑ** <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=230&language=el-GR>
3. **WIKIPEDIA**http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7
4. **Το Σύνταγμα της Ελλάδος** <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-26/>
5. **ΥΠΕΚΑ** <http://www.ypeka.gr/>
6. http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing
7. <http://www.leicester.gov.uk/housing/PDFs/EnergyMetering.pdf>
8. www.emasnetwork.org/en/about/bestpractice
9. <http://www.czestochowa.um.gov.pl/>
10. www.energie-cites.org
11. <http://www.coastlearn.org/>
12. [<http://www.koinopraxiamko.byethost13.com>]
13. **THE GLOBAL DEVELOPMENT RESEARCH CENTER** <http://www.gdrc.org>
14. **GreenPeacegr**<http://www.greenpeace.org/greece/el/getinvolved/137368/137393/138255/>

15. ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΑΛΛΑΙΩ www.aigaleo.gr
16. ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ www.maroussi.gr
17. ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΒΟΙΑΣ www.melivoia.gr
18. ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ www.elefsina.gr
19. Green Banking ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ www.greenbanking.gr
20. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ www.piraeusbank.gr
21. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΡΚΑΔΙΑΣ [http:// www.arcadianet.gr](http://www.arcadianet.gr)